

CRONICA

REVISTA
DE
CULTURA
Prețul : 30 lei

22

1296
Anul XXVII
15—30.XI.1992

renaștere românească, integrare europeană

SALA
DE
LECTURA

V

A

L

G

Schițe la

o

„Apocalipsă”

H

E

O

R

G

H

I

U

Foto : Marcel CAHNIȚA

În perioada 6—9 octombrie 1992 s-au desfășurat la Satu-Mare Zilele culturale „Poesis-92“. Inițiativa aparține Inspectoratului județean de cultură și revistei „Poesis“, editată de Casa de cultură din localitate. Poetul George Vulturescu, directorul singurei reviste de poezie din țară, revista „Poesis“, a fost amfitrionul acestor zile, în care au avut loc, lansări de carte, colocvii de poezie, colocviul „Din ontomorfologia lui Ștefan Teodorescu“, coordonat de d-na prof. Svetlana Paleologu-Matta, recitaluri de poezie în lectura autorilor, un micorecital „Café Poesis Concert“ prezentat și susținut de actorul și poetul Corneliu Jipa și în final o excursie de documentare sub semnul lui N. Steinhardt — la Mănăstirea Rohia, Tg. Lăpuș — Maramureș.

Tot atunci s-au acordat și premiile literare „Poesis '92“ după cum urmează: Critică — Vasile Spiridon (Piatra Neamț); Traduceri (poezie) — Adrian Popescu (Steaua — Cluj); Pentru îngrijirea ediției — Cassian Maria Spiridon (Cronica — Iași) — „Opere“ — Petre Țuțea; Poezie — limba maghiară — Kozma Szilard (Miercurea Ciuc); Premiul de poezie „Paul Grigore“ — Emilian Galaicu-Păun (Chișinău); Premiul revistei „Cronica“ Iași — Salah Mahdi (Satu Mare) pentru volumul „Căderea stelelor în Babilon“; Pentru poezie (cele mai bune volume ale anului) — Angela Marinescu (vol. Parcul Ed. Pontica, Constanța), Alexandru Mușina (vol. Lucrurile pe care le-am văzut, Ed. Cartea Românească, 1992), Aurel Pantea (vol. Persoana a III-a, Ed. Cartea Românească, 1992), Dorin Popa (vol. Fără întoarcere, Ed. Institutul European, Iași, 1992); Pentru întreaga operă — Fenyi Istvan (Carei); Pentru întreaga operă și sprijinul acordat revistei „Poesis“ — Aurel Rău (Steaua — Cluj).

În totul, Zilele culturale „Poesis“ '92 au fost o reușită și un semn clar de vitalitate, chiar în condițiile perioadei de tranziție în care se află țara, cultura și, în primul rând, poezia românească.

Profitând de prezența a peste optzeci de poeți și critici literari din întreaga țară am efectuat o anchetă privind starea poeziei la ora actuală în țara românească. Concluzia a fost că în pofida greutăților economice, editoriale, de difuzare etc. poezia există și, poate, starea de criză să-i fie chiar benefică sub aspect creativ.

AUREL RĂU, poet, redactor șef la revista Steaua, Cluj

Cred că între cele două extreme, ale unei poezii transfigurate, ale unei poezii a metafizicului, unde l-aș cita pe Blaga, și o poezie a limbajului străzii, destul de bine ilustrată de către poeții generației '90 sunt posibile toate suprezele, funcțiile de euri poetice și de virste de poeți români contemporani. Nu sînt foarte convins că poezia circumstanței, de acum, înregistrează succese notabile. Aceasta nu înseamnă că aș vrea să deduc că nu are șansele ei o asemenea poezie, ci că nu și-a găsit autorii: pentru că poetul se naște pentru o voce sau pentru alta și poate că aceste voci, așa cum s-a întâmplat în cazul lui Bacovia, nu sînt chemate încă. Pe de altă parte, nu cred că o culpabilitate a poezilor este interesantă pentru cititorul de poezie adevărată. Culpabilizare... un fel de a vorbi despre ceea ce n-ai putut să fii. Acest lucru este un plîns al lui Goga, care regretă ceea ce n-a putut să facă, nu lucrurile pe care le-a făcut și care s-au îndepărtat de el.

Pentru mine personal, cred că poezia este un act spiritual și e o mare sărbătoare, este mai puțin pustiu în lume dacă poetul vorbește cu sine, cum ar vorbi cu Dumnezeu. Dar fiecare poet crede despre momentele lui bune că sînt într-adevăr momente importante pentru limba română.

Este rolul istoriei literare să spună, în ultimă instanță, concluzia și să fie destul de mîhnită pentru faptul că la ora actuală majoritatea vocilor politice se află prin alte părți decît la judecata florilor unde își vorbesc miroasele.

Nici în poezia de ocazie nu s-a marcat prea mult și nici în

poezia aceasta de autojudecare a poetului, în raport cu ceea ce a făcut el în societate. Nu este important dacă un poet regretă enorm că nu a fost o voce publică pentru valorile poeziei, după cum nu este important și faptul că un poet este un derbedeu în problemele morale: ne interesează numai acolo unde el vorbește cu Dumnezeu. Aceasta v-am mai spus-o, dar o repet. Pentru poezia noastră a fost un caz de poet care și-a făcut mea culpa și el era obligat să și-o facă, este cazul lui Dan Deșliu, care ne-a dat exemplul unei morți superbe, fără s-o vrea, desigur, și citindu-i ultimul lui volum am văzut că încearcă foarte mult să își discute cazul; pentru că el a fost împins de destin să fie o voce publică și după aceea era obligat să fie vocea publică ce se judecă pe sine, și acum era vocea care se judeca pe sine. Cred că în cazul lui e justificat, oarecum, să ne aplecăm asupra unei asemenea poezii și să vedem cît de mult gestul acesta de repudiere a ceea ce a făcut îl duce spre adevărată poezie și cu o lectură atentă se poate vedea că Dan Deșliu a trăit o asemenea existență de om care a ispășit. Cazul este interesant și în această analiză morală a drumului său. Istoria literară va elucida acest caz. Poetul se situează exact acolo unde a ajuns el și unde avea datele biologice de poet. Cred că poezia este interesantă ca sărbătoare a spiritului, spre ea putîndu-se merge și prin azur și prin ocne și prin închisori, prin noroi, prin injurie și prin blestem.

IOAN PINTEA, poet, Bis-trița-Năsăud

E o întrebare care mi se pare puțin cam generală; de aceea

va trebui să fiu puțin subiectiv. Eu cred că la ora actuală nu mai există și nu mai funcționează sentimentul și principiul de generație, ci acela de gașcă. Deja în literatura română și în vîrstele poeziei românești s-a instaurat acest sentiment de gașcă. Gașca de la București, gașca de la Iași, gașca de la Cluj, gașca de la Bistrița, gașca de la Hirlău. Deci, nu se mai apără poezia, în concretul ei, poezia în esența ei, poezia în rostul ei esențial, ci se apără, o chestiune de exterior, o coterie, o anumită prietenie făcută pe diferite principii, mai puțin poetice. Starea poeziei actuale este starea de gașcă, eu așa cred și asta v-o spun nu numai din starea poetului care sînt, ci din starea ortodoxului convins în toate sensurile.

Am o viziune pesimistă asupra poezilor și veletarilor, de aceea încă nu se poate partaja foarte serios poetul adevărat de veletarul adevărat, fiindcă funcționează acest principiu al găștii, care este foarte dăunătoare poeziei ca atare.

Sigur, sînt mai multe căi pe care merge poezia, cum și poetul. Probabil, în vremea aceasta pe care o parcurgem, care este o vreme a fricii, a temerii de orice fel, o vreme a bulversărilor de tot felul, a derutei, cred că cea mai teribilă cale pentru poezie ar fi o cale spirituală, ar fi o cale care să atingă acel **axis mundi** al poemului total, cuprins între pămînt și cer, cuprins deci în spiritualitate. Nu știm dacă o poezie a străzii mai are un rost, fiindcă poezia străzii oricum este prinsă în prozaisticul și prozaicul pe care îl trăim zi de zi. Eu cred că poetul trebuie să-și îndrepte uneltele și să-și îndrepte cîmpul de acțiune înspre o zonă spirituală, înspre o zonă care cu adevărat poate să-l împace cu lumea cerească și cu lumea pămînteană. La ora actuală poezia nu prea ne îndreaptă către așa ceva, dar noi putem să exemplificăm prin cîteva cărți care au apărut, mă gîndesc la cartea lui Ion Stratan — **Lux**, mă gîndesc retrospectiv la Daniel Turcea, mă gîndesc la Paul Emanoil, mă gîndesc la Alexandru George, mă gîndesc la Paul Grigore, la poeții care cu adevărat au esență creștină, fiindcă aceasta am avut să subliniez în cuvîntul meu, esența creștină a poeziei, care nu este poezia creștină grosolană, poezia creștină urlată în temple și biserici, este poezia interiorizată, în spirit, care dă un alt sens liricii creștine. Noi nu sîntem atenți, există o carte, e păcat că nu s-a republicat, o carte a lui Petre Vintilescu despre poezia iconografică bizantină, care este o poezie a esenței, de unde s-a hrănit și liturgia ortodoxă. Nu este o poezie a declaratișmelor, nu este o poezie formală, este o poezie cu exactitate interioară.

IOAN MOLDOVAN, poet, redactor la revista Familia, Oradea

Poezia românească la ora actuală nu este nici mai bună nici mai proastă decît la altă oră. În ce mă privește, eu cred că poezia trăiește exact prin starea de criză, și dacă există neliniști și alerte cu privire la soarta poeziei, eu cred că acestea sînt legate mai mult de soarta revistelor literare, decît a spațiilor unde poezia poate fi adăpostită și transmisă cititorilor ei.

ALEXANDRU MUȘINA, poet, redactor șef la revista Interval, Brașov

Nu știu! Realmente eu cred că... nu știu! Starea poeziei este, privită din exterior, în felul următor: există cîteva extraor-

dinari, care de fapt nu sînt receptați ca poeți centrali, citez doi trei, unul este Emil Brumar, altul este Ion Mureșan, altul este Florin Iaru, altul este Nichita Danilov și există poeți de mina a doua despre care tot timpul se discută și care sînt receptați de toată lumea ca poeți centrali și ne reprezintă prost în afară, începînd cu Marin Sorescu, Ana Blandiana, și terminînd cu Grete Tartler și Liliana Ursu. Cam asta este starea socio-politică a poeziei românești contemporane.

La capitolul creație, am senzația că nu s-a mai scris nimic esențial după 1989, dar asta este explicabil. Nici eu n-am mai scris. Eu cred că este un moment în care oamenii își vor asemila, își vor da seama de ceea ce au trăit, își vor asuma o vină care este generală și după aceea cred că se va naște o mare poezie făcută de unul, de doi, de trei, nu știu cine va avea această forță.

AUREL PANTEA, poet, redactor la revista Tribuna, Cluj

Poezia la ora actuală este într-o continuă expansiune, și ca mitologie și ca structură, ca sinteză. Problemele cu privire la criza poeziei sînt, pur și simplu, false. Spiritul creator este, cred eu — așa îl percep — de-a dreptul debordant, dar contează foarte mult percepția poeziei pentru că poezia română, acum, se află într-adevăr într-un proces de reconsiderare. Nu poezia are probleme, ci spiritul critic este cel care trebuie să se vindece de niște mecanisme de percepție, trebuie să-și elimine niște mecanisme de percepție. E nevoie ca spiritul critic să treacă printr-o primenire, pentru că altminteri se continuă aceleași inerții, poeți răsfățați de succes, zone ale poeziei din țară care au fost receptate în defavoarea altora. Sînt sigur că democrația poate să primenească și criteriile spiritului critic. Nu poezia are probleme.

MARIANA BOT, poet și critic literar la Cluj

Eu zic că poezia e mult mai sănătoasă decît pare să fie. Ea trebuie lăsată în pace să fie, ea este pur și simplu și plîngerile sau laudele noastre pot să o însoțească, dar mă îndoiesc că pot s-o tulbure. Și așa cum a știut să fie în ultimii 50 de ani o adevărată poezie, va ști și de acum înainte, indiferent de ceea ce, unii sau alții, cu gânduri bune sau cu gânduri rele, vor încerca să-i facă.

Nu cred că poate fi influențată evoluția poeziei. Imi dau seama de riscul unei asemenea afirmații pentru că eu aici am fost trecut drept critic literar. Cred că critica literară poate să dispute, să invite la dialog, să invite la lectură de poezie, dar nu cred că poate să dirijeze poezia spre știu eu ce utopii și cred că dacă criticii literari își inchiuie așa ceva, cad într-o greșală postgheristă a criticii literare. Și ar fi de evitat, cu toată respingerea pe care o avem față de istoria literară, eu risc să par un ardelean de modă veche, spunînd că ar trebui să învățăm dintr-însa și despre ce înseamnă poezia, pentru că, și în alte epoci, destul s-a plîns că moare și uite, n-a murit și despre ceea ce înseamnă critica literară, pentru că în destule rînduri și-a imaginat că ar putea să îndrume și pină la urmă tocmai literatura neîndrumată s-a dovedit a fi adevărata literatură.

AL. CISTELECAN, critic literar, redactor la revista Vatra, Tirgu Mureș

Cînd vorbim despre starea poeziei, la orice oră, nu numai la ora actuală, trebuie să avem în vedere două perspective: una este perspectiva asupra istoriei, ca stare a creativității, și alta este cea privind perspectiva post-creativității, deci a difuziunii, a receptării, a publicării, editării ș.a.m.d. Cred că în ceea ce privește prima perspectivă, deci cea care privește creativitatea în sine, nu ne aflăm într-un moment de criză, oricum nu într-unul mai puțin fertil decît alte momente de criză prin care poezia a trecut. Grave sînt lucrurile în ceea ce privește cealaltă perspectivă, și aceasta începînd de la toate nivelele, de la editare, continuînd cu difuzarea și terminînd cu lectura, în cele două aspecte ale ei: lectura care numără cititorul simplu și lectura care numără cititorul profesionist. În toate aceste faze ale procesului se manifestă o criză foarte acută, ale cărei soluții nu se întrevăd, cel puțin deocamdată.

MIHAI DRAGOLEA, critic literar, redactor la Studioul de radio Cluj

O întrebare foarte grea, Cîțiva oameni continuă să scrie, indiferent de circumstanțe, să scrie la fel de bine cum scriau și înainte, poate chiar mai bine. Și dau un exemplu, de pildă, Ion Stratan reușește în starea asta de nerozie generală, de zăpăceală, să fie mult mai bun decît era înainte. Ultimul volum al lui **Lux**, este mult mai bun decît cărțile pe care le-a scos. E un lux, e un lux față de el însuși. Cred că trebuie să fim liniștiți, poezia va trăi și va prospera, indiferent de campanii împotriva sau pro-poezie, nu vor face absolut nimic, poezia va exista indiferent de circumstanță și de ceea ce se face pentru sau împotriva ei.

VASILE SPIRIDON, critic literar, Piatra Neamț

Sînt optimist în această privință. Lumea este cumva alarmată de o criză a literaturii în general, însă problema nu se pune așa. Din ce cauză? Pentru că nu contează data apariției unei cărți de poezie, depinde de revistele noastre să publice poeziile, și din moment ce revistele sînt gata să le publice... În general, se scrie poezie bună, și ea poate fi pusă în volum mai tirziu. Ce importantă au doi, trei ani, trebuie să avem răbdare, nu este nici o problemă, decît una administrativă, sînt doar niște piedici economice, în rest nu găsec nici o piedică. Eu sînt optimist în privința poeziei. Starea ei este bună, au fost cîteva cărți remarcabile, s-au impus în primul rînd grupurile. Observ această tendință a tinerilor de a se grupa, probabil și din motive financiare, dar bănuiesc că sînt și afinități. m-aș gîndi la grupul de la Brașov care a scos **Pauză de respirație**, apoi mă gîndesc la proză, la grupul de la București. La critică deocamdată nu avem nimic, în ultimii doi ani nici o carte de referință. Ce importantă au doi-trei ani din 1989, cînd istoria literaturii se scrie pe decenii, nu mi se pare relevantă o perioadă de doi ani, vom aștepta anii 2000, după aceea vom putea discuta despre începutul ultimului deceniu al secolului nostru. Prin faptul că sîntem adunați aici, la Satu Ma-

Cassian Maria SPIRIDON
(continuare în pag a 5-a)

Vinzătoarea de la Alimentara era extrem de isterizată înaintea alegerilor

Dorin Popa: **Domnule Val Gheorghiu, jovialul care sinteți de obicei parcă s-a „acrit” în ultima vreme. Recunoașteți?**
Val Gheorghiu: Dom'le, femeia care mi aduce mie acasă, săptăminal, brinza și smântina vine de la țara. Altă calitate, în afară de viclenie, nu are. Ochii ei mici, încrețiți, de o instabilitate instinctivă, mă sperie de fiecare dată, cum mă sperie necunoscutul. Doi: cartierul meu, cu cele mai vechi blocuri din Iași, tip sovrom, e plin cu foști. Grădați și negradați. Stau și bat table lângă niște containere de gunoi. În timpul pucului de la Moscova le-am urmărit vioiciunea încărcată de speranță, de nădejde, poate! poate! erau, pentru o secundă, iarăși ce fuseseră. Adică înspăimântători prin faciesul lor standard. N-a fost să fie. Dar s-au redreșat. Într-un an, și mai ales după recentele alegeri, nu mai au nici un motiv să dispere, nimeni nu le mai poate deranja „tabla” de la containere. Trei: Vinzătoarea de la Alimentara cartierului era extrem de isterizată înaintea alegerilor. Șușoarea în dreapta și-n stînga și coafura montană nu mai strălucea ca-nainte. Într-una din zile apăruse, fugitiv, în vitrina magazinului chiar portretul lui Ceaușescu.

Ei, bine, vă întreb acum, după ce toți aștia și-au dat votul cui l-au dat, cum să fii radios într-o lume atât de hidoasă? Datorită acestor ipochimeni, la fel de indigesti ca alesul lor, eu, și mulți alții ca mine, o parte din poporul român, sintem nevoiți să ne ducem zilele în urîțenie și promiscuitate morală. Dacă n-ar fi existat decembrie '89, totul ar fi fost foarte simplu: eram deja obișnuiți cu gândul că sintem condamnați să trăim într-o lume hidoasă. Dar a fost să fie decembrie '89 și, în naivitatea noastră, de altfel explicabilă și firească, am crezut că putem ieși din coșmar. Iată însă că providențialul coșmar românesc pare a se restructura în articulațiile lui forte și a ne produce iarăși insomnii și frisoane.

— **Cam apocaliptic, tot ce spuneti...**

— Chiar și lucrez în momentul de față la o apocalipsă, o suită de lucrări grotesc supradimensionate, în care oamenii acestui sfârșit de mileniu orbesc în direcții necunoscute, căutînd ceva, ce?, mișcîndu-se de fapt în capul unui Leviatan buimac.

— **Apropo, domnule Val Gheorghiu, este atât de afectat artistul român de ceea ce se petrece în jurul său? Nu s-a mai propice acestuia condițiile vitrege?**

— Ce să înțelegem prin artist român? Dacă îi avem în vedere pe imortalele Sabin Bălașa sau pe cehoslovacul Tudor Gheorghe, lucrurile par dintr-o dată foarte simple. Nu văd de ce s-ar simți aceștia mai prost în regimul actual decât s-au simțit în cel anterior. Văd însă cum s-ar simți într-unul în care ar prevala valoarea și au impostura și mascarada în 45 de ani de anomalitate putem suna pe degetele de la o singură mîna artiștii care s-au susținut, adesea cu riscuri enorme, înregimentării în batalioanele realismului socialist, iar pe cel servind cu asupra de măsură aceste batalioane pe degetele mîinilor care votau mecanic în M.A.N., cu a cărui invocare a și trecut în lumea nedreptilor fostul dictator. Cohortele acestor din urmă... artiști români s-au înfruptat copios din bucatele picate de la masa stăpînilor. Pe gratis? Nu. În schimbul monstruoșităților care au năpădit ca pâlămida „sediile” cu frescele socialismului victorios și întretăierile de drumuri cu brutozaurii turanici de ciment și de bronz. Contracte pe cît de grase, pe atît de clandestine au umplut teșcherelele „artiștilor români”, de unde și voioșia neîntreruptă în care creau acești emeriți ai poporului. De nu mai puteai ajunge la nasul lor nici cu prăjina tovarășului săritor Bubka. Rezultatul? Dacă nu tragic, măcar hazos. O pișicheră societate franceză făcea, de curînd, ministrului culturii noastre, oferta organizării la Paris a unei expoziții cu cele mai briante capodopere ale realismului socialist, prevăzute cu, bineînțeles, licitația de rigoare, menită a răspîndi în lume zornăitorul dar și dezonorantul experiment al jumătății de secol totalitar. Iată rezultatul.

Dacă pentru unii, din păcate cei mai mulți, condițiile regimului dejisto-ceaușist n-au fost, oho!, vitrege defel, pentru alții au fost. Cei puțini, care au rezistat

stridentului cîntec de sirenă, și-au văzut de unelte, și de aceea gândul nostru se îndreaptă doar spre memoria lor cu pioșenie. Făuritorii realismului socialist, asemenea pletorii de nomenclaturiști pentru care au creat și care pletoră și a înzecit averea după Revoluție, perioada aceasta tulbure, de buimăcare a valorilor, e mană cerească. Între tarabele democrației originale, talentele lor de incurabili geambași ai artei se dezvoltă ceas de ceas și în proporție... în penumbra unui binefăcător anonim.

Ce să facă atunci artistul care se simte cu adevărat artist? Simplu: să lucreze. La urma urmei, nimeni nu te întreabă cum, în ce condiții ai creat capodopere cutare. În bucătărie, pe o masă cu cratițe, ca Mihăilescu-Craiu,

sau în somptuosul atelier de pe strada Armeană.

Personal, am suferit numai și pur vizual

— **Ca dumneavoastră...**

— Ca mine. În aparență, nimic din ce se întimplă acum nu pare a sînjeni actul de creație autentic. Nici chiar dictatura n-a putut-o face, deși justificările imnologice, după Revoluție, cum că au fost nevoiți să producă, în serie, portretele lui Ceaușescu și ale consoartei, din varii și șmecheresti motive, sînt mai degrabă vizibile. Cu o singură întrebare îi poți dezarma: de ce n-a făcut astfel de portrete maestrul genului, Corneliu Baba, preferînd, dimpotrivă, să picteze un „rege” nebun? Dar vitregia momentului actual, stă acum în altă parte. Mai întîi, au dispărut salariile statului socialist, diavolul cu care artistul era mereu tentat să încheie pact. Junghii relațiilor artist-public e, în prezent, nemăscată de formulele false: „comenzi sociale”, e o lume crudă, în care se descoperă cel cu natura mai tare, disponibil la orice formulă care numai bani să aducă, descurcările balcanice. Cine rezistă tentațiilor mai are o șansă. Pe de altă parte, publicul, concept atât de vag și de inoperant, și-a „revizuit” peste noapte scara de valori, părăsind arta în favoarea altor chemări, altor tentații. Aici, la mijloc, se află soluția. Deci între cruzimea impusă de piața liberă și frustrația percepută de artist prin plecarea publicului spre alte orizonturi de așteptare. Cine e în stare să rezolve această ecuație nouă, e în stare să și supraviețuiască în absolutul creației.

Dar vitregia, din unghiul de vedere al aceluia artist care e sensibil la tot ce se întimplă în juru-i, deci și la politic, stă și în altă parte. Personal, am suferit, numai și pur vizual, din pricina apresiivității cu care ne era impusă permanent, ziua și noaptea, imaginea indigestă a dictatorului. Persistența cosmarească a chipului de o vulgaritate fără pereche se asocia superstiției că nu mai există o limită, un capăt. Exuberanța prăbușirii chipului înfricoșător a fost enormă, dar iată, am sentimentul că e pe cale să-i succedă o altă agresiune vizuală, ceva mai fardat, deci cu atât mai perfidă, iar televiziunea, această instituție cu destin blestemat în soarta noii democrații românești, are de jucat un rol pe măsură. Ca și ieri, portretul robot al individului providențial, șmecherul ales al poporului, e încadrat de galeria de

portrete robot ale guvernilor din camarilă. Spectacol grotesc, asezonat de duplicarea televiziune cu mici insertii din imageria opoziției, categorii suportată de puterea neocomunistă cu fălcile încețate. Iar cine crede că această cinstită față prezidențială se va supune, după patru ani, după opt ani, exercițiului democratic, se înșală. Ce naște din piscă leninistă... Bombardamentul vizual vine și din stradă, din isteria străzii, din acustica ei răstită, din îmbrăcămintea care balansează între rufoșenia vîrstnicilor votanți FDSN și exuberanța junilor gata de zbor. Din murdăria și accidentarea progresivă a asfalturilor și infestarea spațiilor verzi. Și, nu în ultimul rînd, privindu-ne pe noi, pictorii, sculptorii, din lipsa materialelor de care ne servim în meseriile noastre, din promiscuitatea reieșită din penuria cronică, din

numeau Tonitza, Dimitrescu, Pallady. Spun ceva aceste nume plastici românești, nu? Iară noi? noi, epigonii?... Tipul emblematic actual e un personaj, mai corpolent sau mai descărnat, mai blond roșcat sau mai tucuriu, obligatoriu aspirant aulic, în pieptul căruia și-au dat randevu toate orgoliile lumii, de la Rafael la Picasso, de la Machiavel la Cațavencu. Salutul cu aceste aulice personaje, ca ritual de minimă civilitate, a devenit din ce în ce mai complicat, nefiind stabilit încă cine trebuie să scoată primul palaria. Chapeau bas!

— **Pare destul de comic...**

— Și este. Probabil însă că fiecare ia ce-i convine din scenetă și, desigur, nimeni din protagoniști nu crede că din asta ar putea izbucni un al treilea război mondial.

— **Da, să sperăm că umorul nu l-a părăsit încă pe șoliticul ieșean. Altceva acum. Sinteți un boem, dar și un academic în același timp...**

— ...academic?!

— **Așa vă văd eu. Vă recunoașteți în acest portret simplist?**

— Doar ca joc spiritual. Deocamdată sînt extrem de reținut în fața unui atare binom: boem-academic, aparent atît de marcat de inadecvare. Dar... mai știi? Să-i dăm curs. Dacă-i vorba de boemia pe care o practic, și asta din momentul în care am conștientizat-o, deci în momentul în care am acceptat-o ca obligatorie componentă a stilului meu de viață, atunci da, mă recunosc în portretul schițat de dvs. Deci o boemă „supravegheată”, nelăsată să-și aroge libertăți care să ducă la dezagregare. Nu o boemă violentă, practică de un îndepărtat Caravaggio sau una etilică a mai aproplatului Utrillo, ci una de tip, să zicem, Proust, genialul bolnav, care, după ore de reclusiune diurnă, în pat, ieșea seara în vivantele saloane pariziene...

— **Proust?**

— Da, Proust, nu vă speriați, minus înclinația lui libidinală de tip special...

— **M-am liniștit.**

— Da. Deci o boemă... temperată, placată, pe o raționalitate aproape geometrică. Dacă acceptăm că geometria poate accede la empirul academic. Și cum să nu acceptăm? N-am știut nici odată ce sînt momentele de „inspirație”, cele din inefabilul arsenal al romantizilor. M-am considerat un meseriaș rațional, lucrînd în virtutea unui proiect, pe cît posibil cît mai exact, periodizat, grațiat, detaliat. Cam pretențios spus, nu?

— **Nu. Spiritul ăsta geometric s-a putut împăca cu, să zicem, alcoolul, femeile?**

— Cît timp alcoolul și femeile nu periclitează eșafodajul... geometric... academic al spiritului totul e normal. Dar vreau să cred că ivirea bruscă a întrebării dv. stă sub specia generalului și nu vizează o particularitate a vieții mele...

— **Cum, n-ați admira! femeia, nu v-a plăcut paharul?**

— Ca să nu mă îndepărtez de „academic”, aș spune că mi-au plăcut... cu măsură.

— **În sfîrșit, nu vă cred, dar să înaintăm spre finalul conversației noastre. Care sînt motivele tari, rezistente dure ale lumii dv.?**

— Într-o altă discuție a noastră, spuneam că m-au fascinat marii bolnavi, Proust, Van Gogh, în sensul convertirii suferinței în energie creatoare. Am fost un maladiu, am avut caderi periodice, care însă depășite, m-au situat dintr-o dată într-o stare euforică, de maximă potență vitală și spirituală, convertită automat în perioade de muncă intensă. Să convertesc suferința în fecunditate: iată motivul și tare și rezistent și dur al lumii mele.

— **Final: cînd eram foarte tînăr, mi-ați spus odată, întîlnindu-ne noi întîmplător pe stradă, să am grijă de ochiul meu, să nu-l imbolnăvesc. Să nu-l „trimit” în locuri inutile obositoare. Vreți să reamintiți ce înseamnă această igienă a privirii?**

— Trăim într-o lume urîtă și agresivă și nu sînt semne că se va înfrumuseța, de vreme ce aceia care vor s-o înfrumusețeze fac parte din stirpea celor care ne-au urîțit-o. Desigur, nu abandonul e soluția, de altfel sintem angajați într-o luptă pe viață și pe moarte, dar pentru sufletul nostru tinjînd după armonie, e recomandat să ieșim, din cînd în cînd, dintre blocuri și să primim un copac, o apă, să urmărim atenți fuga unui cal sau măcar a unui caniche.

Dorin POPA

VAL GHEORGHIU

Cum să fii radios

într-o lume

atît de hidoasă?

promiscuitatea relației noastre cu meseriașii auxiliari care ne execută fără menajamente.

— **Tablou sumbru...**

— Așa s-ar părea, dar spus-am, nimeni nu te va întreba...

— **...la judecata de apoi...**

— ...da, la judecata de apoi, în ce condiții ai plămădit opera cutare. Așa cum nu ne interesează, din unghiul absolutului, condițiile în care a lucrat creatorul ancestral din peștera de la Tassili.

— **Cam dură comparația cu peștera, nu?**

— Evident. Și la urma urmei, nu e dracul chiar atît de negru, precum...

— **...îi fardăm noi. Să trecem brusca la altceva: vă simțiți provincial? Cum sînt „plusate” valorile în provincie, la Iași, de pildă?**

Nu vreau să cad în

mistica perifericului

— **Mă provocați să schițez iarăși un tablou în minor.**

— **Să-l vedem...**

— Mai întîi să spun cît de provincial mă simt eu insumi, pentru a-i taxa apoi pe frații mei de breaslă. Cîndva, cînd făceam drumuri dese la București, unde și expuneam frecvent, mi se părea că strînsul contact cu Bucureștii, care avea la rîndu-i contacte mai bune cu lumea largă, mă poate feri de provincialism. Sigur, Bucureștii, raportat la fluxul de valori internaționale, era el însuși un fel de provincie, dar mă străduiam să descopăr în marele oraș germeii universalității și să mă adresez lor. Dar drumurile s-au rărit, Capitala însăși a fost traumatizată de interdicțiile și obstrucțiile totalitare, așa că marasmul s-a instalat treptat și persistent în mintea-mi care însă nu voia încă să cedeze... Ce-a rămas din toate astea? O tonalitate nostalgică, nu neapărat descurajantă, dar cumva vag neproductivă. Deși, iată, priviți, continui să lucrez cu oarecare ardoare, mai ales să am proiecte. Oricum, nu încerc să mă iluzionez, nu vreau să cad în mistica perifericului care, conștient sau nu, ține morțiș să se creadă ombilicului pămîntului.

— **Cum se cred alții?**

— Mde! Iași! n-au fost o urbe oarecare în pictură și cînd viețuiești într-un astfel de loc blagoslovit, vrînd-nevrînd fi porți în cuget și simțiri pe cei dinainte, pe antemergători. Numai că cei dinainte se

Întrunit în ședință extraordinară secretă în data de 25 mai 1952, reluată apoi la 28 mai, Consiliul de Instituție al Universității „Al. I. Cuza” (Senatul) a dezbătut instrucțiunile speciale ale Comitetului de Învățământ Superior de pe lângă Consiliul de Miniștri al R.P.R. referitoare la numiri, promovări și îndepărtări de cadre didactice. Membrii Consiliului urmau să discute propunerile facultăților și să-și dea avizul pe baza căruia conducerea Universității urma să facă C.I.S.-ului propunerile de numiri, promovări și îndepărtări din învățământul superior. În ceea ce-i privește pe „necorespunzători”, Rectorul Jean LIVESCU insistă în motivația sa asupra necesității îmbunătățirii compoziției social-politice a cadrelor didactice, o politică ce avea să ia amploare la nivel național. Facultatea de Geologie — Geografie I-a propus spre „eliberare” pe conferențiarul Nicolae LUPU pe baza următoarelor motive: „...origine socială-moșier, activitate științifică foarte redusă, restructurare a cursului deficitară, atitudine politică reacționară (...)”. La 15 septembrie 1952 Ministerul Învățământului Public aprobă hotărârea conducerii Universității ieșene, întreprinzând brutal o carieră strălucită desfășurată de către conferențiarul Nicolae LUPU timp de 24 de ani la catedra de Geografie Fizică Generală a Continentelor.

Facultatea de Istorie i-a propus spre „eliberare” pe conferențiarul Constantin CIHODARU și Rodica CIOCAN-IVANESCU. Motivarea licențierii în „cazul CIHODARU” a fost următoarea: „...Conducerea a urmărit indeaproape activitatea tov. CIHODARU, totuși, Decanatul a sesizat repetate deficiențe la curs. Cu ocazia conferinței pe care tov. CIHODARU a ținut-o în ziua de 9 mai a dovedit lipsă de nivel politic și atitudine ce poate fi socotită antisovietică (...)”. În urma intervențiilor profesorilor D. TUDOR și L. BARTFELD, hotărârea definitivă în „cazul CIHODARU” a constat în retrogradarea din funcția de conferențiar în aceea de șef de lucrări în specialitatea Paleografia slavă.

În „cazul Rodica CIOCAN-IVANESCU” a fost invocată „atitudinea reacționară” a acesteia dovedită cu prilejul ședinței O.B. a P.M.R. Universitate din data de 3 mai 1952, al cărei proces-verbal a fost prezentat de noi anterior. Prin decizia 19.017/14 iunie 1952, Florica MEZIN-CESCU, Ministrul Învățământului Public și-a dat acordul pentru licențierea conferențiarului Rodica CIOCAN-IVANESCU.

Facultatea de Filologie a propus spre „eliberare” pe profesorii Vasile HAREA, Gheorghe IVANESCU și pe asistenta Lidia NEGRU. În „cazul HAREA” motivele licențierii, expuse de Rectorul Jean LIVESCU, au fost „(...) În trecut profesorul HAREA a avut atitudine antisovietică. A făcut chiar parte din SFATUL ȚĂRII. În ultimul timp nu se manifestă deschis. De catedră nu se ocupă suficient. Încă din decembrie 1951, C.I.S. a dat o decizie de scoatere însă din lipsă de înlocuitor, n-a intervenit pentru aminarea îndepărtării. Propunerea la C.I.S. să fie făcută în sensul de a fi păstrat până la posibilitatea de a fi înlocuit cu un cadru cu oarecare experiență trimis de C.I.S. (...)”.

În ciuda faptului că Decanul Facultății, conferențiarul Gavril ISTRATE, a reconfirmat că din punct de vedere profesional profesorul HAREA avea o activitate ireproșabilă — era printre altele titularul a patru cursuri și seminarii: Literatură Rusă, Limba Rusă Contemporană, Comentarii Istorice la Limba Rusă Contemporană, Metodica predării Limbii Ruse —, licențierea universitarului ieșean nu mai putea fi evitată. Printre încriminările care i-au fost aduse în cadrul ședinței C.I.S. — evident în lipsa sa — a fost și cea privind „reacționarismul” care l-ar fi călăuzit toată viața sa precum și articolele pe care le scrisese în anul 1942 împotriva U.R.S.S. în „Revista Fundațiilor Regale”. Decizia Consiliului de Instituție a făcut abstracție, la acea dată, de caracterizarea pe care fostul Decan Neculai POPA i-o făcuse profesorului Vasile HAREA în anul 1949: „(...) Vasile HAREA. Profesor suplinitor de literatură rusă, eminent cunoscător al limbii și literaturii ruse. Cultură în același timp istorică, filosofică și literară. Studii remarcabile de pedagogie sovietică. Inițiator și informator al colectivului de pedagogie în lucrările recente venite din U.R.S.S. Prin chiar formația sa de specialitate este deosebit de necesar facultății și mișcării culturale ieșene. Merită a fi evidențiat pentru acest rol efectiv de intermediar (...)”.

În urma denunțului adresat C.C. al P.M.R. de către un oarecare „profesor BOJIN” de la Liceul „Mihai Viteazul” din București, la 15 ianuarie 1954 Comisia Controlului de partid de la C.C. al P.M.R. repunea în discuție „cazul Harea”. Adresa către Rectoratul Universității ieșene a C.C. al P.M.R. îl caracteriza pe profesorul HAREA după cum urmează: „(...) Basarabean, fost profesor la Liceul

„Hasdeu” din Chișinău, fugit la eliberarea Basarabiei de armata sovietică și refugiat ca director la Liceul din Buftea (pus de regimul antonescian). În anii 1944—1945 ținea discursuri șovine, ațita împotriva Uniunii Sovietice și a regimului de după 23 august. În vara anului 1944 a venit cu 150 de elevi și personalul ad-tiv la Buftea (liceu) unde făcuse un focar reacționar. Mutat la Liceul „Aurel Vlaicu” din București, catedra Filosofie, a fost suspendat (de regimul nostru) pentru un discurs dușmănos contra regimului a cărui prăbușire o anunța foarte curind și slăvind pe Rege în ziua de 8 noiembrie 1945. Acum profesor universitar la Iași pentru limba rusă... ca răsplătă a dușmăniei lui (...)”.

În perioada în care profesorul HAREA era urmărit de către Comisia de la C.C. al P.M.R., acesta funcționa — din toamna anului 1952 — la Institutul de Industrie Ușoară din Iași: aflat pe strada Horia nr. 5 în actualul Corp D al Institutului Politehnic Iași).

„Cazul Harea” este un exemplu tipic de intervenție brutală în viața universitară a unor forțe politice extrauniversitare, un fenomen caracteristic învățământului superior românesc pe întreg parcursul deceniului al șaselea. Faptul că profesorului Harea i-a fost întocmit dosar de urmărire chiar de către Comitetul Central al P.M.R. și că universitarul ieșean era hărțuit chiar la doi ani de la plecarea sa din Universitate trădează intențiile regimului comunist de a se răfuți cu oponenții săi intelectuali până la anihilarea lor.

Elita universitară ieșeană în anii regimului totalitarist — comunist (1950—1960) (v)

În ceea ce o privește pe asistenta Lidia NEGRU, acesteia i-au fost imputate unele „aspecte negative” din trecutul său, precum și faptul că funcționase un timp ca secretar la Radio MOLDOVA.

La 28 mai 1952 venise rindul profesorului Gh. IVANESCU să fie propus (în necunoștință de cauză) a fi „eliberat” de la catedră, în urma durului rechizitoriu susținut împotriva sa de către Decanul Facultății de Filologie. La fel ca și în „cazul HAREA”, și în „cazul Gh. IVANESCU” membrii Consiliului de Instituție au ignorat în mod voit caracterizarea profesorului Ivănescu semnată de fostul Decan al Facultății de Filologie, profesorul Neculai POPA, în raportul general asupra activității Facultății de Filologie din Iași în primul an al reformei învățământului superior. Cităm: „(...) Gh. IVANESCU — profesor suplinitor la Filologie română, are o frumoasă pregătire științifică și reprezintă o capacitate filologică, recunoscut și de Academia R.P.R. prin academicianul Iorgu IORDAN. Director la Buletinul Institutului de Filologie. Lucrări și cursuri bogate dar nu destul de clare ca prezentare. Este necesar Facultății deși nivelul ideologic nu-i la nivelul celui științific, cu toată restructurarea largă a materiei (...)”. Remarcabilă atitudinea Decanului Neculai POPA, cu atât mai mult cu cât apare a fi singulară în epocă.

La nivelul informației documentare de care dispunem la această dată reiese cu claritate faptul că, timp de aproape doi ani (1950—1952), profesorul Gh. IVANESCU a fost supus unor presiuni care vizau intimidarea sa cu scopul vădit de a-l înlătura mai degrabă decât de a-l „recupera”. Astfel, începând cu data de 23 ianuarie 1950 cursul său a fost supus unui sever control ideologic fiindu-i imputată obsesiv mai ales o frază rostită la unul din cursuri: „...Acolo unde se vorbește românește trebuie să fie și stat românesc...”. Tot în ianuarie 1950, Rectorul Universității ieșene a întocmit dosarul privind cazul de deviere naționalistă la cursuri a profesorului Ivănescu, dosar trimis Direcției Învățământului Superior împreună cu propunerile colectivului de cadre didactice. În martie 1950 Rectorul Universității ieșene a cerut cu insistență Ministerului să se pronunțe asupra dosarului, pe motiv că respectivul caz era deosebit de grav și rămânând ca până la sosirea deciziei M.I.P., profesorului Ivănescu să i se ceară în scris în mod anticipat cursul pe care urma să l predă în mod curent. La 31 iulie 1950 Rectorul Jean LIVESCU și Prorectorul V. ABABII trimiteau pe adresa M.I.P. un Memoriu confidențial privind situația Facultății de Filologie, memoriu care propunea înlăturarea din învățământ a profesorului Gh. IVANESCU însă cu favoarea de a rămâne în continuare pe post de colaborator la Institutul de Lingvistică al Academiei R.P.R. În respectivul Memoriu, conduce-

rea Universității, beneficiind și de aprobarea organizației de partid, îl acuza pe profesorul Ivănescu de a fi „nefolositor” și „dușmănos”, de formație științifică idealistă, cu interpretări arbitrare ale fenomenului lingvistic, de necunoaștere și deformare a materialismului dialectic și istoric manifestate mai ales în broșura publicată cu titlu „ISTORIA LIMBII ROMANE ÎN LUMINA MATERIALISMULUI DIALECTIC”, Iași, 1950. Cităm din respectivul memoriu: „...Egocentrist, se consideră în mod bolnăvicios ca un specialist ce nu poate fi înlocuit, din această cauză nu a acceptat nici o critică, nici în colectivul de catedră, nici la cererile de studii unde ideile sale greșite au fost repetat criticate de toți colegii de facultate fără nici un rezultat. Cursurile sînt abstracte, de multe ori neinteligibile, nu are talent didactic. Este lipsit de nivel ideologic și nu face eforturi de a-și apropia marxism-leninismul. Nu are activitate sindicală și refuză să accepte sarcini pe motivul că are muncă științifică. A avut încă de la începutul anului devieri naționalist-șovine care au fost raportate Ministerului încă din luna ianuarie 1950 (...)”.

Memoriul conducerii Universității reprezintă o deformare vădit răuvoitoare a realității, datorită faptu-

lui că începând cu anul 1948, cînd a fost numit profesor la specialitatea „Limba română și dialectele ei”, profesorul Gh. Ivănescu făcuse efectiv eforturi pentru a-și restructura cursul pus acum „în slujba de întărire a frontului socialist, în țara noastră și la construcția socialismului”, după cum singur mărturisea în septembrie 1952. Destituirea profesorului Gheorghe IVANESCU la propunerea conducerii Universității — ultima în acest sens datînd din mai 1952 — a fost operată pe fondul unor teribile presiuni asupra acestuia din partea liderilor comuniști locali care, trebuie subliniat, erau periodice informați cu privire la desfășurarea vieții universitare chiar de către unii membri ai conducerii Universității aflați totodată în posturi de conducere la județeană P.M.R. Iași. În ceea ce-i privește pe liderii comuniști locali, aceștia aveau o deviză obsedantă: Universitatea trebuia „curățată” de elementele dușmănoase și împrăștiată cu elemente cinstite, devotate regimului comunist. Element „dușmănos” și „reacționar” era desigur și profesorul Gh. Ivănescu citat negativ, alături de soția sa Rodica CIOCAN-IVANESCU și de profesorul Teofil SIMENSCHI, în toate luările de cuvînt ale reprezentanților Universității în forurile politice comuniste locale. Într-o ședință excepțională din 23 iulie 1952 a Consiliului de Instituție al Universității „Al. I. Cuza”, cu participarea Ministrului Învățământului R.P.R., Florica MEZIN-CESCU și a liderilor comuniști locali, profesorul Gh. IVANESCU se afla din nou citat în Raportul conducerii Universității prezentat de Rectorul Jean LIVESCU. Acuzația principală care i-a fost adusă — „naționalism șovin”! De data aceasta, Ministrul Învățământului și-a dat, fără echivoc, avizul cu privire la înlăturarea din învățământ a profesorului Ivănescu. Fără îndoială că nu i-a fost ușor profesorului Ivănescu să se vadă aruncat pur și simplu pe drumuri, soția sa aflîndu-se în aceeași situație, fapt care l-a determinat să facă o tentativă de compromis cu regimul comunist — fapt singular în viața sa, trimițînd Rectorului Universității o cerere de reincadrare în învățământ. Printre alte argumente, profesorul Ivănescu arăta în cererea sa: „...Precum foarte bine știți, în epoca marxistă a lingvisticii, eu am susținut că doctrina lui Marx cuprindea erori foarte mari, care trebuiau numai deînlăturate iar după apariția epocalor articole de lingvistică ale tov. STALIN eu am restructurat cu cel mai mare entuziasm lingvistica în spiritul doctrinei geniale a conducătorului statului sovietic. De aceea consider o mare nedreptate scoaterea mea din postul de limba română și dialectele ei, făcută mie cunoscută prin adresa nr. 1324/16 sept. 1952 a Serviciului Cadre a Universității. Întrucît, prin activitatea mea la catedră și în afară de Universitate, eu am dovedit credință și devotament Republicii

Populare Române și am contribuit la prosperarea ei, vă rog să cereți de urgență Comitetului de Învățământ Superior, să fiu reincadrat în postul de profesor de Limba română pe data de 15 sept. 1952 (...)”.

Hotărârea M.I.P. a rămas însă definitivă, profesorul Gheorghe IVANESCU fiind nevoit să pornească într-un lung și nemeritat exil prin țară, reușind să ocupe pentru scurt timp postul de secretar științific al Comisiei pentru studiul formării limbii și poporului român de pe lângă Academia R.P.R. București.

Prin decizia 32.059/15 sept. 1952 a Comitetului pentru Învățământ Superior, semnată de Fl. MEZIN-CESCU au mai fost „eliberate” alături de profesorul Gh. Ivănescu, următoarele cadre didactice de la Universitate: Haralambie Mihăescu, șef de lucrări la Limba Latină; Ștefan Cucuianu, lector la Filologia romanică; Alexandru Zacordonet, lector la Limba Rusă; Dumitru Costea, asistent la Literatura română; Cicerone Călinescu, asistent la Limba română; Lidia Negru, asistentă la Limba Rusă; Valeriu Stoleru, asistent la Limba Română; Sever Mihăilescu, asistent la Limba Română și Alexandru Andriescu, preparator la Limba Română și dialectele ei. Tot în luna septembrie

au fost emise deciziile M.I.P. de „eliberare” (licențiere) a următoarelor cadre didactice fără alte motivații decît cele privind lucrările de normare efectuate în acea lună la Universitate: Nicolae Lupu, conferențiar, Ștefan Vancea, șef de lucrări, Leonia Crivăț, șefă de lucrări, Irina Mihul, conferențiar, Camil Moțaș, șef de lucrări, Epstein Mordhai, șef de lucrări, Elena Weisman, asistentă, Gheorghe Opaț, asistent, Laura Micu-Plugaru, asistentă, Elena Lupu, asistentă, Constantin Helgiu, asistent, Antoaneta Șerban-Boeșteanu, asistentă, Vasile Huzum, asistent. În ceea ce o privește pe asistenta Antoaneta Șerban-Boeșteanu, aceasta a fost înlăturată din învățământul superior pentru motivul că soțul său fusese dovedit a fi fost un „cunoscut reacționar”, fapt ce a condus la întreținerea de către asistenta BOEȘTEANU a unei atmosfere „nesănătoase”, în cadrul laboratorului unde funcționa, dar și printre membrii corpului didactic în general. În fine, în luna octombrie a anului 1952 au fost înlăturați de la catedră profesorul Teofil SIMENSCHI, obligat să se pensioneze la data de 15 oct. 1952, Ioan OCNEANU, conferențiar la disciplina Economie Politică, și Nicolae BUZEA, profesor la disciplina Drept Penal de la Facultatea de Științe Juridice, ultimul fiind licențiat de către M.I.P. în lipsa propunerii soțului avizului Universității, luîndu-se în schimb în considerație „activitatea sa antinuncitoarească” — procuror la Iași, după explicațiile oferite M.I.P. la data de 24 oct. 1955 de către Prorectorul Leo BARTFELD. O explicație mai completă privind adevărata motivație a îndepărtării profesorului Nicolae BUZEA o oferă același Prorector Leo BARTFELD, Sfaturii Populare de Subordonare Regională Iași, la data de 19 martie 1953: „...Întrucît domnia sa a fost magistrat sub regimul burghezo-moșieresc iar Facultatea de Științe Juridice este o facultate cu dăinze sociale, unde s-a pus un accent deosebit pe conținutul ideologic al cursurilor, Ministerul Învățământului Public a socotit că nu este indicat ca tov. BUZEA să facă parte mai departe din cadrele facultății (...)”.

Este dificil de urmărit evoluția profesională ulterioară a cadrelor didactice ale Universității ieșene licențiate în anul 1952 și mai ales împrejurările în care unii foști universitari, mai norocoși, au reușit să se încadreze în institute de învățământ mult sub nivelul și prestigiul Universității sau în unele Institute de cercetare din Iași și din alte orașe ale țării. Spre exemplificare, în decembrie 1952 funcționa în cadrul Institutului de Industrie Ușoară din Iași un număr de 16 foste cadre universitare ale Universității din Iași: Irina MIHUL, Eugen IONESCU, Eugen ANTONIE, Leonia CRIVĂȚ, Vasile HAREA, Herta PEREȚ, Alexandrina ȘTEFĂNESCU, Dumitru PIEDEMONTE, Herman GLASBERG, Alexandru TANASE, Ioan CIMPEANU,

Melania MANOLIU-OSTAP, David PERETZ, Silvia PETRE.

Asistentul Dumitru COSTEA a fost încadrat la Școala de 7 ani din Iași, profesorul Teofil SIMENSCHI a fost încadrat temporar la Institutul de Istorie și Filosofie al Academiei R.P.R. iar conferențiarul Maria CELAN a fost reîncadrată la Institutul Pedagogic de 2 ani din București, iar apoi la Stațiunea Zoologică Marină „ION BORCEA” de la Agigea, după înlăturarea sa în toamna anului 1952, în urma unor dispute uni-versitare.

În legătură cu profesoara Maria CELAN, găsim potrivit acest prilej pentru a cita un fragment dintr-un raport al organizației U.T.C. a Universității din anul universitar 1950/1951, nu atât pentru senzația informației — este lucru știut ce atribuții aveau, printre altele, organizațiile comuniste din Universitate — ci pentru a surprinde ceva din atmosfera din Universitate la acea dată: „(...) Chiar în cursul zilei de 1 februarie cind un tovarăș de la comitetul nostru aștepta să intre la tov. Director de Studii un fost profesor BOTEZ (este vorba de Ioan BOTEZ, epurat la 10 oct. 1949 n.n.), de la Naturale care din informații a fost arestat fiind tărănist. Între timp a venit tov. Celan de la Laboratorul de Zoologie care, printr-un gest aproape că l-a îmbrățișat, și-a exprimat bucuria de că l mai vede și că bine că e așa cu toate că a mai slăbit puțin. Tot Celan a mărturisit că e necăjită din cauză „bestiilor” trebuie să-și dea demisia de la serviciu dar aceasta nu e nimic, pentru că din cauza bestiilor ea a scăpat pînă acum șase oameni de la închisoare. Nu știu care e scopul discuției și nu știu nici despre oare bestii vorbeau aceștia doi (...)”.

În anul 1953 au fost „liberați” din funcțiile și posturile deținute la Universitatea ieșeană asistenții Neculai URȘU, Ion POPESCU și conferențiarul Constantin RUSCIOR, Nicolae CORIVAN și Otto SCHECHTER, fost el însuși epurator. Un an mai târziu au fost „eliberați” lectorul NADEJDA TALPA și conferențiarul Ion COȘOVANU.

Listele cu profesorii epurați prezentate mai sus nu au pretenția de a fi complete din motivele depănate la începutul studiului nostru, și anume caracterul secret al desfășurării sedințelor de „demascare” precum și lipsa unor documente foarte importante cu privire la ceea ce noi am numit „dosarul purificărilor” de la Universitatea ieșeană din perioada 1950—1955. După anul 1955 reconstituirea sint la această dată aproape imposibile. (Va urma).

Dănuț DOBOS

Noul romantism

(urmăre din pag. 8)

bine tensiunea dintre o veche paradigmă a sensibilității și un nou limbaj poetic și, în consecință, simte nevoia folosirii unor relansatori textuali în poezia sa: nume — cu tot bagajul cultural pe care îl presupun: Hölderlin, Ionesco, Noica, Marius Robescu, Sorin Dumitrescu, Lévy-Bruhl, William James, J. C. Powys (englez cunoscut mai puțin ca poet, și mai mult ca prozator), N. Steinhardt, Părintele Galeru, Chestov, Alvin Toffler, Dostoievski, Sf. Antonie cel Mare. Dar aceste nume nu constituie garda, ca la textualiști) ceea ce Barthes numea un cod cultural: ele sînt instanțe de provocare a stării poetice, relansatori textuali care motivează paradigma sensibilității neoromantice și limbajul unde se adună totul (chiar și „complexul tatălui” într-un poem precum Despre inserare, cu incertală).

Al doilea volum de versuri al lui Dorin Popa, în pofida includerii în sumar a unor texte puțin semnificative (O miță bleagă sărutînd totul în jur, Intrebare, Intr-un firziu, din nou, umirea, Sînt prigoniri ce-n veci nu conștinesc), reprezintă una dintre aparițiile cele mai marcante din actualitatea noastră literară și aceasta, în primul rînd, datorită acrosantei paradigme a sensibilității pe care o structurează în poeme precum Viața mea: „viața mea e un șir lung de încăperi/ce nu mai vor, brusc, să comunice/între ele/viața mea — un ceasornic/întors cîndva de-o colegă de bancă/viața mea — un tren care se trîște./fără întoarcere./pe aceeași linie veche./viața mea — o haină de mire./zdrănită în sălile de așteptare/viața mea — tentativă nesfîrșită/de a recupera/ceea ce nicînd n-am posedat/viața mea — gustul acesta/paralizant/de cenușă”. E o carte de „trei stele” (cinci e maximum!), cum s-ar zice, „pour les connaisseurs”.

Starea poeziei la români

(urmăre din pag. 3)

re, aproape 80 de poeți, și asta spune foarte mult, adică cel puțin aproape o sută de oameni tineri scriu poezie. Aceasta le folosește lor și apoi cititorilor.

VENIAMIN POP, bibliotecar la minăstirea Rohia, Maramureș

Eu, ca bibliotecar, ca un om prin miinile căruiua trec a-utea cărți, am impresia după numărul volumelor de poezie care ies, și ies destul de multe că starea poeziei este destul de bună, dacă nu chiar foarte bună. Și este o stare care obligă în același timp, obligă pe poeți să scrie mai mult, să se întilnească mai des. Reveniți pe la noi, vom fi aici, ca și acel paznic dintr-un muzeu care i-a spus eroinei: „Să reveniți că noi vom fi aici”. Așa și dumneavoastră, reveniți că noi vom fi aici.

ALEXANDRU VLAD, prozator, redactor la revista Vatra, Tirgu Mures

Intrebarea mă ia, cumva, pe nepregătite, pentru că aș fi fost dator cu mai multe gânduri asupra acestui subiect și uite că descopăr că nu le-am avut. M-a luat politicul, m-a luat domesticul, m-a luat administrativul, și poate că asta e starea poeziei, ne-am luat cu alte lucruri și am uitat o clipă de poeți, dar sînt absolut convins că ei își văd de sufletul lor. De treaba lor. Întotdeauna vremurile grele și crizele accentuează acea sciziune din care se naște poezia. Sint convins că ei ne vor da o imagine a acestei perioade, a acestui hiatus, cum îi zicem noi, ei îl vor umple. Ei ne vor da o imagine a acestei perioade pe care noi, prin ei mai degrabă, o vom recupera, pentru că altfel ne-am îndepărta de ceea ce credem că sîntem și încă n-am ajuns să știm că sîntem, dar sint convins că poeții sint cei care ne vor spune aceste lucruri. Poezia are permanentele ei. eu sint traducător din poezia engleză și irlandeză. Îmi plac, mi se par actuali, îmi plac poeții de acum. îi citesc. Poezia îmi dă mai degrabă starea mea, asta este calitatea ei, e grea întrebarea pentru mine: Care este starea poeziei? Întotdeauna cu poezia mi-am verificat starea mea. mi-am oblojit-o, mi-am vindecat-o, mi-am accentuat-o. Nu pot să răspund la întrebarea care este starea poeziei. Întrebă-l pe criticul Cistelean.

FLORIN VASILIU, poet, director la revista Haiku, București

Părerea mea este că poezia se găsește într-un ceas bun. că ea continuă să se dezvolte pe trasee care se deschid abia acum, după revoluție. Dacă în domeniul politicii sîntem amețiți, eu cred că în domeniul poeziei ne putem dezmetici și merge pe un drum cu deschidere fantastică și că poeții care se intrunesc din cînd în cînd, la asemenea întilniri, au prilejul să se remarce, poate nu atât criza, cit perspectiva unui viitor în poezia noastră. Asta-i credința mea intimă, ca un cititor de poezie, nu ca poet, spun asta.

CĂLIN VLASE, poet, redactor la revista Calende, Pitești

N-aș putea face o generalizare, aș putea să mă exprim doar pe mine insumi. Eu nu

mai pot să scriu poezie de patru ani aproape. din februarie 1989, dar bineînțeles că nu pot să reprezint o întrebare poezie, ci numai pe mine insumi. Cred că este un moment, acum, în țară, cînd lupta politică e mai importantă ca lupta poetică. Adică în istorie, de la Homer am învățat lucrul acesta, sînt momente cînd trebuie să lăsăm la o parte artele și să ne ocupăm de ceea ce este mai important pentru istorie, în momentul asta. Probabil că atunci cînd lucrurile se vor liniști, atunci vom avea timp și de poezie, sau e posibil ca în totil lup-telor să se mai facă o pauză, să mai fie și poezie.

Cred că poezia este foarte bine reprezentată, cred că se scrie poezie, se publica poezie, sint foarte mulți tineri care din păcate nu sint cunoscuți. foarte tineri, vorbesc de tinerii în jurul vîrstei de 20 de ani. Eu am debutat peste zece tineri foarte buni, îi apreciez ca fiind foarte buni. Cred că poezia se reasează acum. S-a depășit puțin estetica generației '80 sau programul generației '80. Acuma este o perioadă în care ironismul acela exagerat, sau care reprezenta un deziderat artistic, este total depășit la ora actuală. Trebuie să avem răbdare să-i înțelegem mai bine pe cei mai tineri, care vin cu altceva, se pare că ironismul în poezie și-a cam încheiat epoca, și se pare acum că poezia merge către ceea ce fusese cîndva, cu mulți ani în urmă, care a fost contestat de fapt de optzeciști și de această poezie care conține în ea și foarte multă ironie. Nu toată poezia optzecistă este ironică, sau nu este preponderent ironică. Poezia, dacă sîntem noi, înseamnă că este.

EMILIAN GALAICU-PAUN, poet, redactor la suplimentul literar al ziarului Sfatul țării, Chișinău

Cred că poezia și Țara Românească, într-un fel, cred că sint aproape sinonime. Adică, eu văd în poezia românească și cunosc cit de cit poezia lumii, văd o vitalitate extraordinară. Deși s-a vorbit foarte mult de criză, de năzbitii, cred că ea regenerează din sine.

Cred că există acum cîteva limbaje, care se împletesc între ele, aș zice școli de poezie, dar nu știu, nu-mi place cuvîntul școală, fiindcă depersonalizează intrucitva. Există poeți foarte buni în toate provinciile istorice ale României, începînd de unde răsare soarele, începînd cu Moldova, care cred că are un cuvînt aparte de spus și terminînd cu cei dintre aceste dealuri ale Sătmăruului.

Starea poeziei ar fi într-un fel de sincronizare cu realitatea, în sensul bun al cuvîntului, în sensul declanșării unor forțe care pînă acum erau intrucitva conservate, cred că de acum se vor produce mari explozii. Asta-i speranța mea.

ROMULUS BUCUR, poet, redactor la revista Arca, Arad

Aici ar fi vorba de două lucruri distincte, e drept, împletindu-se între ele, și anume: poezia — instituție, deci instituțiile literare, reviste, edituri, persoana publică a poetului, și celălalt lucru este poezia ca stare, poezia ca act creativ. Dacă e vorba de primul dintre aceste aspecte, și starea este relativ slabă, dar nu ireparabilă, dacă e vorba de al doilea, atunci sint optimist

și, în fond, această situație este o problemă individuală pe care fiecare din noi și-o rezolvă pe cont propriu sau piere. |

Starea poeziei este condiționată de acești factori exteriori actului poetic și anume: eu fac de aproximativ doi ani și jumătate cronică de poezie la revista Arca și n-aș băga mina în foc că criteriul de selecție al cărților despre care scriu este întotdeauna cel strict estetic, ci este uneori un criteriu mult mai prozaic, un criteriu mult mai terestru, și anume, cărțile pe care reușesc să mi le procur, cărțile pe care autorii au bunăvoința să mi le trimită, deci este o selecție viciată de niște factori, în fond, exteriori acestei realități. Așa că nu pot spune cu certitudine care este starea poeziei de astăzi. Pot spune o anumită imagine bazată pe niște cunoștințe anterioare, ale mele, bazată pe niște inferențe și bazată pe un anumit acces la o realitate. Imaginea este de atac în forță al generației '80, se pare că și-a cucerit niște poziții și se consolidează pe ele, se întărește în tranșee și ar fi normal ca după aceasta să urmeze o puternică venire din urmă a celor mai tineri, lucru care s-ar putea să se întimple. Lucru care s-ar putea să aibă loc chiar sub ochii noștri, dar iarăși din cauza acestor factori, edituri, reviste, difuzare și toate celelalte, nu se manifestă cu deplină vigoare. Așa că nu știu exact care sint poeții tineri într-adevăr valabili, nu știu dacă au șansa să-și facă auzită vocea, altfel decît în cercuri restrînse. În afară de aceasta, se pare, că din mult-trîmbițata noastră intrare în Europa, din sincronizarea noastră cu Occidentul, a pătruns mai curînd gadgeturile străine, elementele tînd de viața cotidiană, televizor color, clipuri, videocasete și toate cele, ceea ce a dus la o îngustare, atît a publicului cît și a creatorilor de poezie. Pe de altă parte, acum doi ani, cînd am fost în Ungaria, am nimerit o sărbătoare, Ziua poeziei, care este de fapt ziua de naștere a poetului

Josef Attila, erau o serie de manifestări, întilniri cu cititorii la librării, dedicații de cărți de poezie, ș.a.m.d. și am luat o serie de microinterviuri unor poeți de acolo și prima întrebare care mă obseda, văzînd tarabele cu tot felul de cărți porno, de spionaj ș.a.m.d., am întrebă: Domnule, nu simțiți că vi se face concurență de către această literatură de consum? Unul dintre acești poeți mi-a răspuns foarte tranșant: Cine s-a obișnuit cu vinul, nu bea poșcă!

KOZMA SZYLARD, poet de limbă maghiară, Miercurea Ciuc

Din păcate, în ultima vreme nu cunosc nici starea poeziei maghiare din România. Editurile editează foarte prost, iar ziarele se ocupă mai mult de politică și de treburi importante la ordinea zilei, decît cu dimensiunea cea mai importantă, care ar fi, după părerea mea literatură și poezia. Ceea ce știm în prezent despre poezia românească, este cit am auzit aici, la colocviile Poesis și sint foarte mulțumit de nivelul poetic în România. Dacă poeții adunați aici reprezintă o parte din poezia existentă în țară, atunci înseamnă că țara asta este foarte și extrem de bogată, o adevărată moștenitoare a lui Eminescu, Blaga și Bacovia. Eu trebuie să vă spun, am fost în două tabere de scriitori în Ungaria în acest an și exact aceste probleme s-au pus și acolo. Pot să vă spun că nu este nici o diferență între problematici. Dintr-un punct de vedere mi se pare că în România, cu un pas sîntem mai în față, și mă gîndeam în sinea mea: Oare de ce? Și cred că am găsit soluția, poporul român este mai creștin la ora actuală ca poporul maghiar, are o penetrație mult mai mare înspre metafizică, în acest moment, decît poporul maghiar, care pe undeva este aservit spiritului consumator apusean.

Inițiativa editorială a Casei de Presă și Editură CRONICA

IASUL CONTEMPORAN, CARTEA PERSONALITĂȚILOR

Lucrarea este concepută ca un DICȚIONAR (selectiv, la solicitarea autorilor) al personalităților ce doresc să fie prezente în această carte reprezentativă pentru spiritualitatea de astăzi a Iașului. Acest DICȚIONAR este structurat pe domenii — literatură (poezie, proză, dramaturgie, istorie și critică literară, folclorică, traduceri), artă plastică (pictură, sculptură, grafică, tapiserie), arhitectură, teatru (actori, regizori, scenariști), muzică (compozitori, dirijori, interpreți vocali și instrumentali), film (actori, regizori, scenariști), critică de specialitate (plastică teatrală, cinematografică, muzicală), oameni de știință (din toate instituțiile specializate: filosofie, etică, estetică, istorie, sociologie, politologie, pedagogie, psihopedagogie, matematică, fizică, chimie, biologie, astronomie, geologie, geografie, științe juridice, științe economice, construcții, medicină, agronomie, inginerie, informatică, cibernetică etc.), specialiști în diferite ramuri ale tehnicii, inventatori, ziariști (presă scrisă, radio, Tv.), sportivi de performanță, oameni de afaceri, oameni politici etc.

Fiecare participant va dispune de un spațiu de 1/2 pagină carte format 13/20,5 cm. — în care intră 20 rînduri de text dactilografiat. Textul va cuprinde numele autorului, data nașterii, titluri didactice, științifice sau academice, adresă și telefon (acasă și la serviciu), lucrări publicate, invenții brevetate, premii obținute, referințe critice privind opera și activitatea.

Participarea la DICȚIONAR se face pe bază de solicitare personală, însoțită de fișă biobibliografică, precum și partea de contribuție editorială de 5 000 lei (în care se include și primirea unui exemplar al lucrării), pe baza unui contract între autor și CRONICA.

Pentru orice relații putem fi contactați zilnic la sediul redacției din str. V. Alexandri nr. 8, telefoane 146433 și 113923.

Nu uitați să rețineți din timp spațiu în lucrarea IASUL CONTEMPORAN, CARTEA PERSONALITĂȚILOR, ediția 1993!

Dicționarul va avea o difuzare națională! Inscriserile se fac la sediul redacției pînă vineri, 25 decembrie 1992.

dință, atît de atentă la viața omului modern (am putea aminti aici enciclica **Centenismus Annus**) și, în sfîrșit, ansamblul neobișnuit de bogat al predicilor sale rostite în cele mai diferite medii. De aceea el este recunoscut nu numai de credincioșii catolici, dar de toți

XIII-lea, a constituit punctul de plecare al gândirii sociale catolice, **Centenismus Annus**, se bazează pe un principiu binar — libertate și adevăr: „o libertate care refuză să se unească cu adevărul degenerază în arbitrar și sfîrșește prin a se supune pasiunilor celor mai

face parte o biserică al cărei Suveran Pontif își avea reședința în afara hotarelor țării... Prigoana împotriva slujitorilor Bisericii Catolice a fost însoțită de ruperea relațiilor cu Vaticanul. După patru decenii de comunism au fost reluate relațiile oficiale între România și Vatican, prilej cu care Arhiepiscopul John Bukovsky, Nuntiu Apostolic în România decăra: „În România majoritatea populației este formată din creștini ortodocși. Din principiu acest lucru nu ar trebui să ridice probleme pentru un Nuntiu Apostolic. Deși Biserica Catolică constituie o minoritate în această țară, ea nu cere niciodată privilegii, ea dorește doar să poată împlini misiunea primită de la Cristos ca Biserica Creștină”. Fără a rivni ambiției pămîntesti și privilegii, Biserica își afirmă întotdeauna și pretutindeni dreptul de a propovădui credința, de a-și îndeplini fără piedici misiunea sa profund umană folosind numai mijloacele conforme cu Evanghelia. Astfel, Biserica se afirmă ca semn al fraternității care înăduie și întărește dialogul, întrucît „cele care îi unesc pe credincioși sînt mai puternice decît cele care îi despart: în cele necesare — unitate, în cele indoielnice — libertate, în toate — caritate”. Predicînd Binele și Adevărul, Biserica luminează prin învățătura sa toate sferile activității umane în așa fel ca omul să poată răspunde vocației sale supreme.

Bogdan M. MANDACHE

Trăirea în armonie cu misterul de comuniune

oamenii de bunăvoință drept: acela care aduce Vestea cea Bună a lui Cristos, acela care-i apără de cei asupriți și dați la o parte, în sfîrșit, acela care îndeamnă neîncetat la respectarea tuturor drepturilor omului, la îmbunătățirea vieții sociale, la dezvoltarea fraternității și păcii în lume”.

Dacă dorința de a comunica, de a iubi, de a fi iubit, și respectat este congenitală omului, credința creștină dă o nouă dimensiune exigenței solidarității umane, pentru creștini solidaritatea fiind una din marile exigențe evanghelice și înseamnă dragoste față de aproape („Și acum rămîn aceste trei daruri: credința, nădejdea, dragostea. Iar mai mare dintre acestea este dragostea”, **Sf. Apostol Paul, I. Corinteni, 13, 13**). Dacă **Rerum novarum**, enciclica Papei Leon al

imorale și prin a se autodistrage. De unde provin toate acele rele la care reacționează **Rerum novarum**, dacă nu de la o libertate, care în cîmpul economic și social se disociază de adevărul omului? „Această separare este o adevărată „eroare antropologică”, ce provine dintr-o înțelegere greșită a omului.

Centenismus Annus a fost prima enciclică publicată după prăbușirea comunismului, însă Biserica Catolică în numeroase documente critice comunistul ca deformatoare al imaginii omului. În cazul României, și nu numai al ei, regimul comunist a impus pe de o parte ateismul ca viziune unică, iar pe de altă parte prin diverse manevre a încercat crearea unei biserici „naționale”, „patriotice” din care nu putea

Dintotdeauna omul legat de spațiul restrîns al vremelnice, și-a angajat forțele sale creatoare în căutarea și cucerirea Infinitului de care a fost rupt imediat după actul creației primordiale. Unul din primele momente ale existenței umane, dincolo de natura sa emblematică, este relatat în cartea Genezei, în finalul capitoului trei: izgonirea primului cuplu uman din grădina Edenului. Prin aceasta, întreaga existență ulterioară a omului, bărbat și femeie, a fost dintr-odată redimensionată. Existența pămîntescă a omului a fost plasată în mod abrupt într-un spațiu nou, acela al instrăinării, adică al îndepărtării omului-creatură de Dumnezeu-Creatorul. Prin izgonirea din Eden, omul a fost pus într-o situație nouă de viață caracterizată în primul rînd printr-o legătură strînsă cu pămîntul, iar pe de altă parte printr-o îndepărtare a sa de Creatorul a toate. În felul acesta, pentru prima dată în istorie, omul este constrîns să trăiască sentimentul instrăinării ca un act al imperfecțiunii proprii și care avea să influențeze pe viitor în mod profund însăși existența umană în toate formele ei de exteriorizare.

Și totuși omul, constrîns să-și ducă existența în spațiul limitat și în egală măsură convulsivat al pămîntului ca materie, păstrează pe mai departe imaginea sa primordială, aceea de a fi fost „creat după chipul și asemănarea cu Dumnezeu” (Gen. 1, 26), aflîndu-se într-o continuă căutare a propriei sale identități. Ceea ce îl definește pe om acum ca și atunci, sînt acțiunile sale, pe care personal le-aș rezuma la două, atît prin importanța, cit și prin profunzimea lor; este vorba de actul **credinței** ca acțiune ce cuprinde eforturile sale de întoarcere la origini, adică de apropiere de Dumnezeu, iar în al doilea rînd de actul **științei**, adică al **cunoașterii** ca acțiune centrifugă îndreptată spre lumea din exteriorul său. Între acești doi poli de angajare a spiritului uman, credința și știința, se află de fapt însăși dilema care condiționează întreaga existență a omului. Ținînd cont de referințele biblice menționate mai sus, ambele acțiuni, cea a credinței, cit și cea a cunoașterii, trebuie considerate ca trăsături existențiale ale omului, dar și ca o premisă a creativității genului său. Este absolut greșit faptul de a plasa cele două acțiuni pe un plan de opoziție, adică de contradicție între ele, definind credința ca o acțiune de încetare a omului, iar știința ca pe un act de eliberare a sa.

Dimpotrivă, ca teolog, consider că atît actul credinței, cit și cel al științei își au obârșia în una și aceeași realitate a Inefabilului, cea a Transcendentalului, adică a Divinului înțeles ca forță dinamică personală, așa cum se exprima Apostolul Paul în Aeropagul din Atena: „căci în el, adică în Dumnezeu, avem viață, în el ne mișcăm și sîntem” (Fap. 17, 28). Ambele acțiuni, a crede și a ști, se află într-un raport complementar și nu concurențial, ele definind un proces supus progresului în care știința are ca obiect direct materialitatea lucrurilor în sensul larg al cuvîntului, în timp ce credința se oprește înainte de toate scrutînd cauza și destinația lor finală. Pentru acest motiv nu putem în nici un caz vorbi de un raport conflictual între credință și știință, ci doar de o interdependentă înțeleasă ca raport complementar conform principiului anselmian enunțat în plin ev mediu: **fides querens intellectum**, adică credința care caută înțelegerea pentru a deveni conștientă de conținutul ei.

Credința și știința trebuie considerate ca două ramuri ce pleacă din același trunchi, ele sorb aceeași sevă, în atenția lor fiind în primul rînd lumea, omul, Divinitatea, gînd exprimat cu mult realism în Ps. 8:

cînd privesc cerurile,
lucrarea miinilor Tale, Doamne,
luna și stelele,
pe care tu le-ai creat, mă întreb:
pe care tu le-ai creat, mă întreb:
Ce este omul că-ți amintești de el,
sau fiul lui Adam că te preocupi de el?

Din cele expuse pînă aici se impune o primă concluzie care prin însăși natura ei respinge orice raport de ruptură între credință și știință, care ar putea fi generat doar de lipsa unei aprecieri realiste a caracterului intrinsec al celor două noțiuni aflate în discuție. (Va urma).

Pr. Prof. Dr. Vladimir PETERCA

Institutul Teologic Romano-Catolic Iași

XAVIER TILLETTE — Philosophia christiana

„ancilla theologiae” cit și pe cele care pretind ca teologia să se adapteze diverselor viziuni filosofice care s-au succedat în istorie. Față de viziunile reducioniste, X. Tilliette propune o abordare nuanțată ce pune pe prim plan specificarea domeniilor dar nu ca auto-izolare: „Teologia a fost totdeauna în relație cu filosofia, în termeni mai buni sau mai puțin buni. Avînd un teren comun, uneori își împrumută concepte, noțiuni. Teologia are însă un obiect propriu, specific, supranatural și deopotrivă surse autonome — Sf. Scriptură și Tradiția. Impactul științelor — și într-o mică măsură al filosofiei — obligă teologia la revizuirea continuă, care nu pun însă în discuție adevărurile sale fundamentale. Este sarcina apologeticii de a se reinnoi neîncetat, de a se reajusta în funcție de certitudinile științelor timpului”. Epoca modernă a fost marcată de o lungă polemică în jurul binoamelor contrastante: Rațiune—Revelație, filosofie—teologie, credință—cunoaștere; de aceea relațiile dintre filosofie și teologie au urmat un traseu sinuos, marcat fie de contradicții, fie de un echilibru fragil. În conjunctura creată de „modernitatea triumfantă” care pune în discuție „resursele” filosofiei și teologiei, Xavier Tilliette oferă un răspuns lipsit de echivoc: „Sînt deopotrivă alergic și insensibil față de ideea declinului și abolirii filosofiei și teologiei în evul modernității înțeles ca primordialitate a tehnicii și precaritate a metafizicii. Filosofia ca și teologia sînt solidare gândirii și reflecției, amîndouă completîndu-se spre a îndepărta ultimele nedumeriri privind destinul omului și situația sa în lumea. Filosofia și teologia au o tradiție milenară care nu este perimată”.

X. Tilliette își propune să urmărească aria de expansiune validă pentru cristologia filosofică și să reabiliteze noțiunea de filosofie creștină. Apropierea care face inteligibilă istoria lui Isus se produce pornind de la eve-

nimentul istoric și transistoric, de la reflecția teologică, exegetică, hermeneutică milenară, de la experiența a secole de credință și de viață spirituală, dar și de la existența unui univers propriu de gîndire. Construcția ideii de cristologie filosofică înaintea cu prudență și constă în a preciza împrejurările apariției conceptului, apărarea ideii de exclusivism religios care încearcă să-și adjudece monopolul filosofic, sublinierea fațetei existențiale a Ideii în puritatea sa încandescentă și atemporală, elaborarea unei sinteze dificile ce examinează conștiința și știința lui Isus. Pe întreg acest parcurs istorico-critic, X. Tilliette polemizează cu Erasm, Pascal, Spinoza, Fichete, Schelling, Hegel, Kierkegaard precum și numeroși exegeți contemporani.

Scopul declarat al demersului lui X. Tilliette este de a stabili printr-o anchetă inductivă, ideea și posibilitatea unei cristologii filosofice, „această abordare fiind cu totul diferită de un capitol de filosofie a religiei sau de apologetică. Prioritară este căutarea afinităților filosofiei cu cristologia și reciproc impactul cristologiei asupra filosofiei, obiect al adevăratei cristologii filosofice căreia trebuie să i se verifice legitimitatea, filosofia creștină și cristologia filosofică suferă de contradicție **in adjecto**. Dar se produce un fel de ruptură. În timp ce epitetul creștină ruinează autonomia filosofică, adjectivul filosofică, deturneză și supune cristologia la o reducere rațională, simbolizantă”.

Perspectiva pe care o lasă să se întrevadă lucrările profesorului Xavier Tilliette nu este nici amalgamarea tuturor formelor de cunoaștere și disciplinelor specifice într-un tot nediferențiat, nici ca filosofia să devină cristocentrică; dacă filosoful și teologul acceptă dialogul asupra temelor comune, înțînirea nu poate fi decît reciproc benefică.

Bogdan Mihai MANDACHE

Xavier Tilliette (n. 1921), licențiat în literatură clasică, limbă și literatură germană, teologie, este profesor emerit de filosofie religioasă la Institutul Catolic din Paris, profesor invitat la Pontificia Universită Gregoriană din Roma. Pentru contribuțiile sale a fost medaliat de CNRS, de Academia Franceză, de Academia de Științe Morale și Politice. În lucrările sale a abordat subiecte diferite din cîmpul de preocupări ale filosofiei și teologiei urmîrînd impactul cristologiei asupra filosofiei moderne, reabilitarea noțiunii de filosofie creștină. Dintre lucrările profesorului Xavier Tilliette menționăm: **Karl Jaspers**, Aubier, 1960; **Existence et Littérature**, DDB, 1962; **Philosophes contemporains**, DDB, 1962; **Merleau Ponty ou la mesure de l'homme**, Seghers, 1970; **Schelling, Une philosophie en devenir**, Vrin, 1970; **La Mythologie comprise**, Bibliopolis, 1984; **La Christologie idéaliste**, DDB, 1986; **L'Absolu et la Philosophie**, PUF, 1987; **Le Christ de la philosophie**, Cerf, 1990; **La semaine sainte des philosophes**, DDB, 1992. A aborda studiul relațiilor între filosofie și creștinism implică, mai întii, depășirea unui număr de neînțelegeri care să înlăture atît tendințele care doresc ca filosofia să

S-a desfășurat, la București, între 7 și 15 noiembrie, a treia ediție a Festivalului Național de Teatru „I. L. Caragiale”. Faptul că această amplă manifestare de cultură și artă teatrală a intrat într-o ordine stabilă, optimizându-și și diversificându-și de la an la an programul, opțiunile și aria de cuprindere demonstrează că mișcarea teatrală românească — depășind cu eroism dificultățile materiale — găsește în ea însăși forțe de a rezista și de a-și îndeplini misiunea înaltă de cultură a spiritului, fiind, în acest moment atât de vi-treg, segmentul cel mai activ al culturii românești.

Superioară calitativ primelor două ediții, cea abia încheiată s-a caracterizat prin criterii axiologice mai ferme, spectacolele selectate având, toate un nivel artistic cel puțin stimabil, ceea ce dovedește că peisajul teatral investigat de selecționeri a fost bogat, cu forme de relief vizibile, uneori chiar cu piscuri distincte. Au fost prezente toate teatrele Naționale, cu excepția celui din Timișoara, precum și alte teatre din țară cunoscute prin activitatea lor constant superioară în plan artistic, precum cele din Piatra Neamț, Galați teatrele maghiare din Cluj și Timișoara, teatre din București („Odeon” și „Mic”) și Chișinău („Luceafărul” și „Eugen Ionescu”). Aproape fără excepție s-au aflat în concurs spectacole semnate de regizori din prima linie valorică: Andrei Șerban, Silviu Purcărete, Nicolae Scarlat, Mihai Măniuțiu, Victor Ioan Frunză, Ioan Ieremia, Tompa Gabor, Cristian Pepino, Adrian Lupu, Laurian Oniga, lor alăturându-li-se doi regizori de origine română aflați în străinătate: Petre Bokor și Al. Hausvater. Aceasta a conferit festivalului o ținută de competitivitate reală și o remarcabilă priză la public.

Privit din unghiul repertoriului, festivalul a răspuns cu o deosebită seriozitate exigențelor și așteptărilor publicului precum și dorinței actorilor de a se întâlni cu texte și cu roluri pe măsura talentului și disponibilităților lor interpretative. Nu s-a aflat pe afiș nici o piesă insignifiantă, nici un autor mărunț, nici o propunere care să nu-și aștepte justificarea în marea confruntare a ideilor de cea mai acută actualitate. Dar iată cum a arătat afișul (în ordinea prezentării spectacolelor): „Livada de vișini” de Cehov (T. N. București), „Gratii” de Arpad Góncz (T. Maghiar Timișoara), „Socrate” de D. Solomon (T. N. Iasi), „Libertate la Bremen” de R. W. Fassbinder (T. Dr. Galați), „Au pus cătușele florilor” de F. Arrabal (T. „Odeon”), „Regele Lear” de Shakespeare (T. „Luceafărul” Chișinău), „Opereta” de W. Gombrowicz (T. T. Piatra Neamț), „Iosif și amanta sa” de V. Butnaru (T. „E. Ionescu” Chișinău), „Iacob și stăpînul său” de M. Kundera (T. Mic), „Equus” de P. Shaffer (A. T. F. Buc.), „Lecția” de E. Ionescu (T. N. Cluj), „Cintăreața cheală” de E. Ionescu (T. Maghiar Cluj), „Cruciada copiilor” de L. Blaga (T. N. Tg. Mureș — secția maghiară) și „Titus Andronicus” de Shakespeare (T. N. Craiova).

Este de observat — și observația s-a făcut în mod repetat în discuțiile care au avut loc în timpul festivalului — că dramaturgia românească a fost modest reprezentată în acest festival național. Faptul evidențiază o anumită rezervă pe care continuă să o manifeste teatrele și publicul față de creația dramaturgică originală, aceasta însăși trecînd printr-o prelungită perioadă de tăcere.

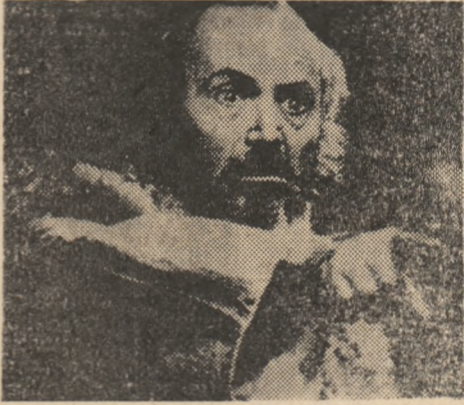
DIVERSITATEA MODALITĂȚILOR SPECTACOLOGICE

În mod firesc, valoarea textelor dramatice abordate și personalitățile regizorale puternice aflate în competiție au dus la desfășurarea unei largi palete de modalități spectacologice, de la teatrul cu dure inflexiuni politice, exprimate în ma-

Festivalul Național de Teatru „I. L. Caragiale”

Teatrul — segmentul cel mai activ al culturii românești

niera violenței („Au pus cătușele florilor”, „Gratii”), a comediei agreabile („Opereta”) sau a sugestiei agitatorice („Lecția”), la teatrul poetic, enigmatic, straniu („Titus Andronicus”, „Iosif și amanta sa”), la cel al obsesiilor și sondărilor în psihologii abisale („Equus”, „Libertate la Bremen”) și, nu în ultimul rând, la cel filosofic („Socrate”). Unele din acestea au aruncat în aer ideea de, spectacol „clasic”, propunînd

Vasile Constantin în „Regele Lear” — Teatrul „Luceafărul” din Chișinău

modalități de șoc prin organizarea spațiului de joc, prin implicarea spectatorului în dinamica reprezentației și prin maniera în care i se adresează. Ne referim mai ales la „Au pus cătușele florilor” spectacol cu imagini zguduitoare nu numai prin violența, ci și prin... nuditatea lor și prin relațiile cu totul inedite, aproape incredibile, dintre personaje. În ciuda tuturor goliciunilor, a actelor biologice, inclusiv sexuale și scatologice, desfășurate la vedere, spectacolul e departe de orice sugestie sexy sau porno; măiestria cu care regizorul Al. Hausvater și actorii teatrului „Odeon” pun în scenă piesa lui Arrabal asigură spectacolului o ridicată artisticitate prin care e acuzată teroarea, violența și încercarea de degradare a ființei umane. Reprezentația rămîne un reper în spectacologia actuală, așa cum a rămas și „Trilogia antică” a lui Andrei Șerban, un reper și o sursă de înnoire în arta scenică.

În aceeași categorie de spectacole mai includem „Gratii” și „Lecția”, fără însă ca acestea să aibă valoarea artistică exponențială a celui dintîi. Mihai Măniuțiu, de pildă, a făcut din piesa lui Eugen Ionescu un spectacol despre indoctrinarea comunistă. Ingenios realizat scenic, demersul regizoral forțează însă textul, încercînd să introducă în el o gândire care nu-i este proprie, adusă dintr-un alt spațiu de referință ideologică.

Rămînînd în sfera artisticității autentice, remarcăm spectacolul lui Andrei Șerban cu „Livada de vișini” în care piesa cehoviană își află o expresie scenică de mare rafinament și subtilitate, cu nuanțe și gradări savante, realizînd imaginea, cu reflexe de tragic și comic, a destructurării unei lumi — acuzate de propria-i neputință și indolență — și a nașterii alteia, mai realiste, mai conștiente de sine. Tabloul plin de poezie și de calm nostalgic al vieții nobilimii rurale e subminat, în cet dar sigur, de imixtiunile vremurilor noi și de cutezanțele clasei ce vine. Deși lucrute impecabil, scenele care impun aceste idei ni s-au părut ușor ostentative (mușcicii care murmură „Internațională”, peisajul industrial care ia locul, în final, peisajului idilic al livezii înflorite, ș.a.). Totuși spectacolul rămîne, în ansamblu, de o înaltă valoare artistică, exemplar prin distincția investiției regizorale și — parțial — actoricești: și nu în ultimul rând, prin sugestiile implicite privind istoria contemporană.

Impresionant, tulburător, de mare originalitate și modernitate, meritîndu-și pe deplin calificativul de valoroasă exegeză regizorală, e spectacolul semnat de Silviu Purcărete cu tragedia shakesporeană „Titus Andronicus”. Succesele lui internaționale sînt pe deplin meritate.

Ar mai trebui să ne oprim și asupra spectacolului „Cintăreața cheală” al lui Tompa Gabor pentru originalitatea vizuală și ingeniozitatea scenică — impecabil împlinite scenografic și ca joc actoricesc

—, precum și asupra evoluțiilor remarcabile ale trupelor din Iași („Socrate”), și Piatra Neamț („Opereta”). Spațiul însă nu ne îngăduie și, în plus, despre „Socrate” și „Opereta” am scris pe larg la data premierei. Vom spune doar că ambele spectacole moldovene au fost (cel puțin în prima lor parte) sub nivelul premierelor.

RISIPA DE TALENT A ACTORILOR

Dacă mai ales pentru critici vedetele festivalului au fost regizorii, publicul rămîne un nedesmișcit iubitor și admirator al actorilor. Și au fost destule motive ca Măria Sa Publicul să fie mulțumit. El l-a ovaționat pe Ștefan Iordache (Titus Andronicus) pentru marea sa creație shakesporeană; l-au aplaudat pe Ovidiu-Iuliu Moldovan pentru vigurosul și pitorescul său Lopahin („Livada de vișini”); pe Constantin Popa (Socrate) pentru profunzimea descifrării unui personaj de o mare complexitate interioară; pe Liliana Lupan (Geesche din „Libertate la Bremen”) pentru intensitatea trăirii unei drame atroce a femeii dornice de a se elibera de tutele și conveniențe; pe Vasile Constantin pentru amplitudinea tragică asigurată nefericitului rege Lear; pe Const. Gheneșcu (Contele Charm în „Opereta”) pentru vivacitatea nepuizabilă și gustul sigur al demersului scenic; pe Mitică Popescu și Al. Repan („Jacques și stăpînul său”) pentru demonstrația de rafinament și umor și încă pe mulți alții, căci „cantitatea” de talent actoricesc pe metru pătrat de scenă a fost impresionantă. Risc un truism spunînd că actorul român e supradotat și atunci cînd e bine condus regizoral, are capacitatea de a ține ori dovedită — de a transforma în sărbătoare artistică fiecare apariție pe scenă. Aș fi nedrept cu cei care vin dacă nu aș cita măcar și numele unor studenți de la Academia de Teatru și Film din București; sub bagheta regizorală sigură (o reală promisiune!) a kolegi lor Anca Berlogea, ei s-au distins în spectacolul „Equus” printr-o exactă înțelegere a partiturilor dramatice și, mai ales, printr-o interpretare meritoasă. Iată cîteva nume: Cristian Iacob, Irina Movilă, Lioara Bradu, Mihaela Sirbu.

COLOCVII ȘI TIPĂRITURI

Festivalul a ocazionat — ca de obicei — și o suită de dezbateri teoretice. Au avut loc trei colocvii adunate sub titlul comun de „Trilogia tranziției” și abordînd trei aspecte esențiale ale mișcării noastre teatrale: dramaturgia originală, problemele regiei și chestiunea publicului de teatru. Pornind de la mărturisirile dramaturgilor. D. Solomon, Horia Gârbea și Iosif Naghiu, discuțiile, în majoritatea lor polemice, incitante, au subliniat mai ales nevoia schimbării opticii față de dramaturgia națională, subestimată în prezent atât de teatre, regizori și public, cit și de factorii de decizie din Ministerul Culturii și Uniunea Scriitorilor.

Ideea de bază a dezbaterilor în jurul regiei a fost criza de regizori. În ciuda stării excelente de creativitate a regiei românești actuale (manifestă însă în prea puține teatre), scenele noastre se află într-o acută criză de regizori, creatorii cu adevărat valoroși fiind puțini și concentrați mai ales în București. Numeroase scene din țară se zbat în mediocritate (chiar acolo unde există trupe actoricești remarcabile în așteptarea regizorului creator și animator. În lipsa acestuia, apar fie veleitari proveniți din alte profesii (actori, dramaturgi, directori, secretari literari), fie își exersează profesia regizori rutinieri, imaturi, săraci cu duhul. (Asupra acestor chestiuni vom reveni).

Ca și la alte ediții ale festivalului, studenții teatrolor de la Academia de Teatru și Film București, organizați și conduși

de criticul Ludmila Patlanjoglu (lector univ.) au scos zilnic „Thalia”, foaia specială a festivalului, în care s-a făcut un permanent și alert schimb de idei între participanții la festival.

PREMIILE — ÎNTRE GENEROZITATE ȘI NEDREPTATE

Ori de cîte ori o competiție se remarcă prin unitate valorică, juriul se află în dificultate. Dacă în cîteva cazuri alegerea celui mai bun a fost simplă — de pildă Ștefan Iordache, interpretul principal din „Titus Andronicus” sau Anca Berlogea ca regizor debutant — în altele, jurații, fie că au fost prea generoși, fie că au devenit nedrepti. Cel puțin doi actori — Constantin Popa și Ovidiu-Iuliu Moldovan au rămas în afara palmaresului, deși prestațiile lor scenice au fost remarcabile — cel dintîi impunînd, în Socrate, prin complexitatea interioară și pitorescul cu reflexe grave ale unui foarte original personaj, iar cel de al doilea creînd un Lopahin („Livada de vișini”) foarte dinamic și succulent. Nedreptățit a fost și Mihai Mădescu, a cărui scenografie („Livada de vișini”) s-a distins prin rafinament plastic și atmosferă.

Dar iată premiile acordate:

● **Marcel Premiul (ex aequo):** „Titus Andronicus” (T. N. Craiova) și „Livada de vișini” (T. N. București).

Scenă din „Titus Andronicus”, Teatrul Național Craiova, cu Vl. Juravle, Mirela Cioabă, Ștefan Iordache și V. Delekeza.

● **Trofeul municipiului București:** Teatrul Național Craiova.

● **Premiul de regie:** Silviu Purcărete („Titus Andronicus”) și Victor Ioan Frunză („Cruciada copiilor”) — T. N. Tg. Mureș — secția maghiară).

● **Premiul de interpretare masculină:** Ștefan Iordache (Titus Andronicus).

● **Premiul de interpretare feminină:** Carmen Galin (Charlotte — „Livada de vișini”) și Ozana Oancea (Lavinia — „Titus Andronicus”).

● **Premiul de scenografie:** „Titus Andronicus (decoruri) și „Jacques și stăpînul său” (costume) — Teatrul Mic.

● **Premiul pentru cel mai bun spectacol cu o piesă românească:** „Cruciada copiilor” de Lucian Blaga, regia V. I. Frunză (T. N. Tg. Mureș).

● **Premiul de originalitate în creația regizorală:** Al. Hausvater („Au pus cătușele florilor”, Teatrul „Odeon”), Mihai Măniuțiu („Lecția” — T. N. Cluj) și Tompa Gabor („Cintăreața cheală” — T. Maghiar Cluj).

● **Premiul pentru cea mai spirituală contribuție artistică:** Mitică Popescu și Al. Repan, interpreții principali în „Jacques și stăpînul său” (T. Mic). Premiul acordat de ziarul „Libertatea”.

● **Premiul de debut:** Anca Berlogea, regizoarea spectacolului „Equus” (A.T.F. Buc.).

● **Premiul tinereții** (acordat de C. A. Turism-Tineret): Cristian Iacob, pentru rolul Alain în „Equus” (A.T.F. București) și Adi Caraeleanu pentru rolul Eurites în „Socrate” (T.N. Iași).

● **Premiul pentru cea mai generoasă piesă prezentată de un teatru din Republica Moldova:** „Iosif și amanta sa” de Val Butnaru (T. „E. Ionescu” Chișinău). Premiul acordat de firma „Moldifarm”.

Ștefan OPREA

Scenă din „Opereta”, Teatrul Tineretului — Piatra Neamț, cu Oana Albu și C. D. Borcia

Noul romantism

În poezia noastră de după 1980 s-au cristalizat cel puțin două direcții noi care s-au bucurat de tratamente deosebite din partea criticii de întimpinare, în funcție de argumentele oferite la un moment dat, pentru dezbateră, tot mai aprinsă, referitoare la raporturile atât de delicate dintre modernitate și postmodernitate: dincolo de exagerările, inerente, de altfel, unor astfel de discuții, este sigur că în lirică se petrec schimbări notabile nu doar de tonalitate, ci, în primul rând, de concepție asupra actului poetic și a semnificației sale în ordine existențială. În orice caz, esențiale mi se par două direcții, cu pondere foarte diferită în stricta actualitate literară: aceea a „texturării” lumii, a desfacerii modelului acesteia pentru a reface textura, ceea ce se înfăptuiește pînă la „model” (numită „textualism”, datată — se pare — azi!) și cealaltă (mult mai viguroasă), de reevaluare a unor teme și motive aparținând romantismului și simbolismului, care, trecute prin filtrul ironiei, păreau definitiv clasate, dacă nu și compromise pentru postmodernitate (la nivelul cel mai transparent, e vorba de reîncărcarea semantică a unor termeni „desemantizați” pre-

cum dragoste, fericire, ură, inimă, suflet, singurătate etc.): **textualismul și noul romantism** sînt realitățile cele mai vizibile ale liricii noastre contemporane, dominată nu atât de cărțile ultimelor generații de poeți, cît de **spiritul lor**. Deși bine diferențiate, aceste direcții sînt, în fond, complementare, ele definind noul lirism; iar această complementaritate singură poate explica apropierea dintre poeți atât de diferiți, cum sînt Mircea Cărtărescu și Ion Mureșan, Magdalena Ghica și Nichita Danilov, Mariana Marin și Lucian Vasiliu, Traian T. Coșcovei și Mariana Codruț, Florin Iaru și, iată, Dorin Popa.

În perspectiva „diferenței specifice”, dar, înainte de toate, în aceea a amintitei complementarități, un bun exemplu este volumul lui Dorin Popa, **Fără întoarcere** (Ed. Institutul European, 1992), cu sensibile diferențe față de volumul de debut, **Utopia posesiunii** (1990). Ce înseamnă neoromantism, în cazul lui Dorin Popa? Într-o ordine a sumarului, a paginilor cărții, e textul citat din William James („Ungherele sufletului, straturile mai întunecate, mai obscure ale firii sînt singurele locuri din lume în care putem surprinde realul în

faptul constituirii sale”), apoi condiționalul care arunca ființa între extremele tragicului, între este și ar (putea) fi („tot ce aș putea înțelege/și nu înțeleg/tot ce aș putea fi/și nu sînt” — **Autoportret**), structurînd o probabilitate niciodată împlinită: poetul însuși numește acest condițional — **șovăiață**, care nu e doar o stare generatoare de poeticitate, ci e chiar „principiul ordonator al lumii”, filtrul prin care poetul o percepe. În **Fără întoarcere** (titlu semnificativ neoromantic, ca și fotografia de pe coperta a patra), importantă este **paradigma sensibilității** celui care scrie: nu se mai exprimă aici, ca la textualiști, „omul de hirtie”, ci un om construit numai din sentimente stări, senzații, obsesii, dragoste. Existența acestui om se desfășoară în chiar textura paginii, între filele scrise, între spațiile albe, circulînd de la un text la altul.

Dar — s-ar putea spune — toată poezia e romantică și, în acest fel, amintita structură a ființei interioare nu are nimic original. Originalitatea — dacă acesta e un concept pertinent pentru diferențierea valorică (și încă nu e sigur asta!) — este dată de **limbajul poetic** care ține de (post) modernitate: un limbaj nou, supus unei teribile tensiuni, pentru că el trebuie, să spună **altfel** ceea ce de mii de ori s-a spus: „cînd te apleci/asupra mea/asupra cui te apleci/și cînd mă aștepți/îndelung./cînd mă aștepți/asa,/cu un soi de pustiită speranță,/pe cine aștepți?” (**Tentativă de înfățișare**). De altfel, Dorin Popa sesizează foarte

Ioan HOLBAN

(continuare în pag. 5)

CARMEN JGHEBAN

Limbaj

la surzi se întarcă
cuvîntul
obicei de colindă, intocmai și ruperea mustului
din fierberea lui

pruncul se taie din lapte
acum el zvirle țîța surdei
ii linge chinina și țipă pudoarea

la întărcare
scutecul e lăsat ud
iar pruncul se spală de lapte cu sînge
se taie, apoi se
spală felie după felie

Rit

privește mielul decapitat
toată blindetea pe
țeastă prelinge

blajin de paște sugaci
sternală rușinea cuțitului învinge

pete de roșu
Piepți sfărîmați toporișca urmează
drumul de sînge

pun trupul în spuză
torn seu în opaiț

ucideti carnea
sfișiați-i ritualul

Licitația unui Rembrandt fals

s-a licitat pentru suma de 265
(două sute șasezeci și cinci)
sinul meu drept

Mort Sudul

iată-ne aruncați în rîspintia păianjenului
șerpașul meu și cu mine
hidoasă piclă pe brațe și pîntec
hălăduim în tăcere

încercenați căutați,
marș penetrant în care nici un călător
nu va atinge mîrt
sudul
de n-am cădea inhățați
urcușul în dreapta
povîrnișul pe stînga

fiecare pas ne ademenește
lipicioasă carcasa păianjenului
identificați drept vinzători, eu ciine tu șoim
prinși de plasă

nici un meteorit nu
luminează noaptea —
blestemată spinarea mult prea rotundă —
înaintăm, înaintăm
capul și crucea în parii de hircă

CRONICAR

Cuvinte încrucișate

TVR Iași a împlinit un an de existență. Să-i urăm **La mulți ani!** și la mai multe emisiuni bune. ■ Presa literară se tot rărește: au dispărut, într-o săptămînă, 5 reviste de cultură! Rămînem tot mai singuri. Sperăm, totuși, că d-l Golu, noul ministru al Culturii, să umple, acest... gol, lăsat moștenire de maestrul Ludovic Spiess — care s-a întors la **hobby-ul** său dintotdeauna: avioanele de hirtie. Un **hobby** cam prea costisitor la prețurile actuale ale hirtiei; așa se și explică de ce au „zburat” atîtea reviste: d-l Spiess le-a aruncat pe fereastră! ■ **Speranțele** noastre se reîclădesc și prin faptul că departamentul de cultură, în noul parlament, a fost incredințat d-lui Corneliu Vadim Tudor, care are merite culturale clasa-nții. „Tudore, deschide poarta!” ■ La 3 ani de la Revoluție, o anumită parte a presei cotidiene simte nevoia unor schimbări: de persoane și de accente. La **România Liberă**, noul redactor șef este d-na Tia Șerbănescu, o comentatoare acidă, exactă și sintetică a fenomenului (de orice fel). Dumneaei a sesizat că ziarul nu-i revistă, deci nu e cazul să se tot publice analize și sinteze de dimensiuni kilometrice, pe aceeași temă și sub aceleași semnături. E de ajuns o măciucă la un car de oale. ■ Această vorbă din popor a pus-o în pagină, de la început, Ion Cristoiu în **Evenimentul zilei** — (probabil) cel mai citit cotidian românesc. Desigur, nu-i obligatoriu să fii mereu în acord cu Ion Cristoiu. Dar Cristoiu a devenit totuși o monedă **forte** a publicisticii noastre, dovadă că este folosit și de **Monitorul** ieșean, într-un serial ce vrea să dezlege îțele atât de incurcate ale Revoluției române. Aici, Cristoiu e pe post de Cattani din „Caracatița”: și ăla înclina din cînd în cînd să creadă că mafia nu-i chiar așa de

neagră; așa crede și Cristoiu despre Securitatea ceaușistă, pe care o descrie, uneori, în culori aproape trandafirii. ■ Este probabil că „Monitorul” nu-și însușește toate punctele de vedere ale interviuatului; cu toate acestea, le găzduiește. Ceea ce mi se pare normal. Anormalul începe atunci cînd ziarul refuză o opinie diferită de a sa: cazul d-lui Florin Faifer, căruia i s-a refuzat dreptul la replică. Faptul că revista noastră a înserat articolul d-lui Faifer nu înseamnă neapărat că ne însușim opiniile autorului. Dar d-l Faifer este un nume care are dreptul la opinie. El poate fi combătut, însă mai întii trebuie publicat. De altfel, replica sa era decentă (urbană și academică). Oricum, departe de modul cum a recepționat-o d-l Ovidiu Șimonca: „Florin Faifer m-a injurat în Cronica”. Mai mult, d-l Șimonca se miră c-am găzduit o asemenea „injurătură”. De fapt, era o opinie ușor inflamată de un refuz pe care autorul nu-l merita. ■ Altminteri, nu ne-am hazarda, ca d-l Șimonca, să aruncăm mînușa publicului ieșean, spunînd că „nu este pregătit pentru Cehov”?! Altele-s motivele pentru care spectatorii nu (prea) mai frecventează teatrul. ■ Nu le mai numim, că se văd cu ochiul liber. ■ Pe de altă parte, înțelegem că un cotidian aflat într-o acerbă concurență — la Iași apar 4 ziare — trebuie să producă zilnic valuri, spre a „răpi” cititori. Iar evenimentele sînt cam aceleași, pentru toți, doar modul de a le trata diferă. Oricum — și ca tiraj și ca stil gazetăresc — „Monitorul” conduce parada. Echipa de aici a înțeles mai repede care este orizontul de așteptare al cititorului. De aceea nu are (ne) voie să facă din țîțar armăsar. ■ După cum un Dorian Obreja, autor de **Accente în 24: Ore**, ar trebui să afle că obsesiva prescurtare a unor nume (V.C.) nu mai dovedește decît obstinația scatologică a semnatarului. ■ Am zis **obstinație** nu **obstinență**, termen care (din păcate!) nu există încă în limba română, dar care este folosit de un alt reporter, în „24: Ore”. Un apel la dicționar este întotdeauna profitabil...

CONSTANTIN SPIRIDON-SUHULEȚ

număr tăcerile din porii
pietrei
în așteptarea statuilor.
cine știe ce semn urmează
a fi scris în țărina
ce mă refuză?

trec sau nu trec
în frunze
mă numără codrul.

Și amîndouă

i-am spus
trupul tău este rupt din trupu-mi
așa cum trupul meu este
fiul țărinii
și amîndouă se vor desface țărîna

i-am spus
gura ta este din cuvîntul meu
rotunjită

așa cum gura mea este Cuvîntul
și amîndouă se vor contopi în tăcere
spre Logoss

i-am spus
ființa ta în toate-ale ei și încă ceva
din ființa-mi venind
așa cum ființa mea este

i-am spus...

sprijin umbra miinii
pe umărul umbrei tale
și plîngi

Doamne
ce lesne poate ucide o rază
gestul îmbrățișării...

Sînt vinovat ?

înaintez în întimpinarea
meteorului cu miez de frig
sînt mai puțin puternic pentru aceasta?
pretutindeni în stînga în dreapta cum înainte
timp sălbătic/hățiș țesut din uitări
sînt mai puțin real pentru aceasta?
la pieptul mummii am supt lapte otrăvit
inverzirea

Pasăre a Cîntecului despre Nibelungi
comori îngropate văzului
ce vină să-mi aflu?

în impactul cu Steaua Frigului
sînt vinovat de beția Luminii —
în fața golului rid

astfel se nascu din hohote ZEUL
sînt vinovat ?

Coloanele de la Anatomie pierduseră ceva din zveltețea izbitoare, care-ți sărea în ochi ori de câte ori treceai pe lângă ele. Camil trecea pe dinaintea lor, citind să iasă pe Drumul Sării, străbătând străduțele șerpuitoare, tăcute, urcând domoale, odihnitoare, dar nu somnolente, deși senzația de loc părăsit și se cuibărea în suflet. Da, pe aici îi plăcea să umble, chiar dacă drumul era ocoit, însă pustietatea și tihna se dovedeau tămăduitoare pentru dînsul. Nu a-grea imbulzeala străzilor centrale, sporovăiaia fără rost. Prin aceste însingurate coltoane, semănînd cu baștina lui, se putea lăsa ușor visării și reculegerii. Asta după ce dădea coțul Anatomiei, ale cărei coloane masive, dar zvelte, îl sfichiuiau puțin, trezindu-l ca dintr-o amorteală. Era acest colț, străin, într-un fel, de patriarhalitatea urbei, un fragment de Atenă, de Romă, dar care nu părea stingher, ci mai degrabă un semn nobiliar. Frontonul, cu bazoreliefuri renașcentiste, nu arăta de fel mortificat. Ipsosul inviase sub mina artistului. Camil se oprea și întirzia puțin, îmbăindu-se în lumina care învăluia ca un halou sublim așezămîntului, infipt atît de adînc, de parcă dintotdeauna aici i-ar fi fost locul. Îndată ce se desprindea și începea să urce încet ulicioarele ce împinzeau colina ca un năvod lăsat în adîncul ierbos al unei bălți, se întorcea în sine, în reveriile lui.

Obuzele azvîrlite de ruși, care încă ar fi vrut să cădea totul în tăcere, aducînd prăpăciul, nu atinseseră și nu mucuseră din carnea gaiben-sulfurie a Institutului de Anatomie. Pustietatea din lăuntru, ori lividitatea și innegurarea dinafară, dispariția acelu halou de lumină stelară, făcuseră, pesemne, să dispară zveltețea ce te oprea de fiecare dată locului. Coloanele căpătaseră o masivitate greoaie, de organism bătrîn, care-și pierde suplețea, a cărui materie devine rigidă, uriașă. Nu era moarte, dar agonie, desigur. Poate sentimentul acesta nu s-ar fi așezat în sufletul lui Camil Dunea, dacă, după ce ar fi ureat, n-ar fi dat cu ochii de casa cu un cat, casa aceea ciudată, îngustă la stradă, și lungă, parcă nesfîrșită în spate, către curtea interioară, aidoma mai degrabă unui zid troienit de ani, peste care crescuseră tot felul de ierburi și buruieni. O fereastră largă dădea spre uliță, o fereastră acoperită cu draperii grele, de ca-lifea, într-o culoare închisă. Înăuntru, chiar unde peste sticlă nu cădea țesătura opacă, nu se zărea nimic. O raclă dintr-un mormînt. Ușa dădea direct afară, o ușă grea din stejar, cu clanță din bronz cu înflorituri și o broască mare, în care intra o cheie ca de biserică, de pe timpuri. De multe ori, trecînd pe aici își spusese, iată, așa arată un cavou așezat în mijlocul unui oraș. Dar cine e înmormîntat în acest loc, se întreba Camil, cu o curiozitate niciodată satisfăcută, de ce nu-și așezase o cruce, ca toată lumea? Să fi fost un păgîn? Posibil, își răspundea invariabil, trecînd pe lângă casa aceasta, care-l atrăgea însă magnetic, stîrnindu-i curiozitatea și fascinîndu-l prin misterul în care era învăluită. În ziua cînd din lăuntru l-a izbit ploaia aceea stranie, cîntătoare, galopul argintat al sunețelor pline de farmec, a încercat întii o tresărire ca de spaimă, trăgîndu-se cițiva pași înapoi, ca din fata unei primejdii neașteptate. Dar imediat s-a apropiat cu pași ușori și neauzii, de teamă să nu tulbure, să nu spulbere vraja. Păgînitarea locului devenise, miraculos, Dumnezeire. Nu s-a clintit pînă cînd ultimul sunet nu s-a stins; dar nu s-a lăsat întunericul, ci lumina lîna împărătea împrejuru-i. O dulce și plăcută stare de visare, nu de ameteală, îl stăpînea și nu-i îngăduia să-și urmeze drumul. Habar nu mai avea de grăbirea de mai înainte, de treburile care-l

așteptau, de făgăduința de a fi la o oră și la un anumit timp acasă, unde era așteptat. Se petrecuse ceva, ceva ce scoate omul din rosturile lui, îl întoarce din drum și-l rupe de convențiile vieții obișnuite. Se petrecuse, nu-i așa, minunea! Nici el nu mai era cel de mai-nainte. Poate de s-ar fi uitat în oglindă, nu s-ar fi recunoscut. Simțea urcînd într-insul un freamăt, un plăcut și de loc înrobitor farmec, înfățător și dezlegător de șerbii omeștii. Dar minutele acestea, desigur, nu-s nesfîșite. Te-ar mistui altfel. O Doamne, Dumnezeule, cum ne dai tu numai cit putem duce, și simțim în stare de mai mult decît credem! O, Doamne, atotputernicule!

Oicoană, încă una, se ivise, așa din senin, înainte-i. I se va închina, de bună seamă. Ori de câte ori lăuntru i-o va cere. Vraja acelor fermecate sunete nu dispăruse cu totul, deși coboriseră ca o înserare. Va sosi curînd noaptea. Dar de plecat, de întors la cele pămîntesti, tot nu era cu putință. Atît doar că nu mai stătea infipt în picioarele lui înalte și subțiri, picioare de cocostire ce se roteau în jurul acelu cavou, care, iată, i se dezvăluise nu ca un loc al morții, al mineralului, ci ca unul al vieții celeste. Avea ceva de făcut, dar, cum i se mai întimpla, nu și dădea seama ce anume. Mintuirea va veni tot așa pe neașteptate. Se opri din mărșăluirea lui, parcă sortită a fi fără capăt și

GRIGORE ILISEI

Născut la 20 noiembrie 1945, în comuna Mălini, județul Suceava. Absolvent al Liceului „Nicu Gane” din Fălticeni (1961) și al Universității „Al. I. Cuza”, Facultatea de filologie (1966).

În perioada 1966—1983 a fost, succesiv, redactor la Radio Iași, corespondent al Radiodifuziunii Române și redactor șef adjunct al Studioului de Radio Iași, funcție din care a fost scos pe motiv de „dosar” (tatăl său fiind preot). Între 1983—1989 a lucrat în redacția revistei „Convorbiri literare”. Pe 22 decembrie 1989 a redeschis, împreună cu alți colegi, emisiunea Postului de Radio Iași.

Din 1990 este director al Studioului de Radio și Televiziune Iași.

Debut în proză, 1970, în revista „Cronica”. Debut editorial: Năvod pentru scrumbii albastre (povestiri, Junimea, 1972).

Alte apariții editoriale: Reîntoarcerea verii (proză scurtă, 1974); Ceasul oprit (roman, 1980, Premiul Asociației Scriitorilor din Iași); Masa de biliard (roman, 1983); Octavia (roman, 1986).

Publicistică (selectiv): Stampe europene (1976); Cu George Lesnea prin veac (interviuri, 1977); Priveliști moldave (1985); Peisaje (1985); Fotografe (1985); Portrete în timp (1990).

care, rămăsese încă multă vreme în fața ușii grele de stejar.

Întimplarea aceasta n-a rămas nici ea fără urmări pentru Camil Dunea. Era fericit, căci descoperise o lume nouă, la fel de subjugantă pentru dînsul ca și cea a culorilor. Era însetat de sunete. Nu-i mai era de ajuns să treacă pe sub fereastra acelei case vagon, să stea locului și să asculte înmărmurit. Se dorea în lăuntru, nu doar spectator. Din sărăcia lui mai rupse citiva gologani să plătească lecții de pian unei doamne bătrîne din Drumul

tea înșela vigilența profesorului care, trecînd a-i face corectura, nu putea să-și înfrîneze curiozitatea și să-l întrebe:

— Bine, bine, Dunea, dar de ce vii atît de tirziu?

Sincer, pînă la prostie aproape, nici nu-i trecea prin minte să îngăime o minciună.

— Am fost la „Teorie și Solfegeii”, căci doamna Teodoreanu este foarte serioasă și nu-mi permite să absentez.

— Cum!, sârise ca ars și pe bună dreptate profesorul de Decorativă. Doamna Teodoreanu este

spatele Anatomiei, cotînd să iasă spre Drumul Sării. O prăpastie se deschidea și el cădea fără a putea să-i atingă vrăodată fundul, cădea continuu, ucigător de încet. Lumea aceea dispăruse, devenise doar amintire, dureroasă amintire. Casa ca un vagon nu mai avea ușă, nu mai avea ferestre, pereții erau sfîrtecați în mai multe locuri. Îl privea parcă o tigvă dintr-o grotă. Aici, cîndva, se apropiase de divinitatea muzicii. Oare femeia cu suflet și degete vrăjite mai era în viață? Dacă ar fi știut măcar asta, poate nu s-ar fi simțit singur, fără nici o speranță. Ar fi găsit puterea să ajungă pînă la ea, oricît de departe ar fi izgonit-o viața, și ar fi implorat-o să-i cînte, iar sub ploaia de sunete, calmă ori viforoasă, ar fi renăscut, s-ar fi regăsit cu siguranță. N-ar mai fi rătăcit în pustie. Dar ca și maică-sa, de care nu mai știa nimic, pesemne rămăsese în Basarabia robită iar de bolșevici, și femeia aceasta, și mai ales sublima ei muzică, păreau pierdute pentru totdeauna. Numai gîndindu-se, pămîntul îi fugea de sub picioare și el simțea cum cade în hău, un hău fără capăt, o cădere ucigătoare, nesfîrșită. Calvarul.

Să fi ocolit locul? Ar fi o idee. Dar cu ce folos? Chestiunea care se punea pentru dînsul nu era să scape de niște obsesii ale pierzaniei sale, ci să-și găsească mobilurile reîntoarcerii în normalitate. Negurile roșiatică, care acopereau cerul vieții, se instalaseră parcă pentru totdeauna. Aerul era greu, irespirabil. Viața se frînsese, ieșise din matca ei și nici un semn de schimbare nu exista. Dar ce să faci? Să te împotrivesți? Da, dar cum? Singur. Unde-s ceilalți? Camil Dunea se uită împrejur. Nu era nimeni în preajmă-i. Nici ceva mai departe.

Abia acum își dădea seama cît de pustit era orașul. Murea și el cîte puțin într-un oraș prin care umbla nevăzută fantoma morții.

Lui Camil Dunea i se păru că aude chiar zăngănitul acela îngrozitor al coasei, al coasei care nu taie iarbă, ci oameni. Zang, Zang, Zang!

Muzica divină, care-l suise către înalțuri, nu mai era nici amintire. Nu era el oare un „cavavru viu” într-un oraș al fantomelor? Dar viața pulsa încă în venele orașului. Undeva se auzea furnăit de locomotivă, care trăgea din greu.

Tunurile și soldații sovietici se îndreptau triumfători spre front. Viața mărșăluia mai departe în cisme sovietice de iuft și de piele de porc. Dar viața asta însemna moarte pentru Camil Dunea, pentru dînsul și pentru nenumărați ca dînsul.

(Fragment din romanul cu același titlu)

Pasaj de rațe sălbatice

se îndreptă cu o fermitate care nu-i era în fire drept spre soneria ca o nucă, neobservată pînă acum, o nucă înnegrită de sederea sub frunze veștede. Sună prelung. Nu după multă vreme în canatul ușii apăru o femeie. Era înaltă, dar atît cît îi sta bine unei doamne, subțire, dar nu lipsită de o senzualitate oarecum eterică a formelor. Avea ochii negri și o ferbințeaală a privirii, care te lua în posesie. De asta, probabil, Camil nu mai izbuti s-o mai cercezeze cu privirile, cum i-ar fi plăcut să o facă și cum obișnuia, potrivit deprinderii sale de pictor, învățat să-și studieze modelele. Glasul ei bărbătos, contrastînd cu feminitatea întregii alcătuirii îl eliberă din această nesăbuită detenție.

— Ce dorești, domnule?

Adresarea era puțin răstită, adresarea unei persoane care se simte deranjată, pe bună dreptate, de un nepoftit ca dînsul.

— Doamnă, mă iertați, își găsi surprinzător de repede cuvintele, Camil Dunea, vroiam să știu cine locuiește aici.

În loc de o așteptată afurisenie doamna, apriga femeie, care, paradoxal, avea din cînd în cînd și accese de duioșie feminină, absolut stupefiantă pentru dînsa, îi răspunsese de parcă ar fi fost chiar normal să-i satisfacă curiozitatea acestui individ. Poate înfățișarea lui cam năucă și acele fel de a fi, de om neajutorat, care așteaptă o vorbă bună, o îmbălințise pe această tigroaică.

— Sînt ST.

Ea era, deci, femeia zămislitoare de fermecate sonuri. Acum își putea în sfîrșit vedea de drumul lui. Tot ce dorise să știe, știa. Se răsuci pe loc și o porni spre Drumul Sării, lăsînd-o și mai nedumerită pe acea femeie,

Sării. O făptură aschidă, suptă

nu doar de bătrînețe, ci mai degrabă de răutatea dintr-însa. Altfel n-ar fi avut inima să-l țină în ghețaria unei odăi neîncălzite, unde-și avea pianul, și să-l dascălească dintr-o altă odaie, încălzită. Da, întreaga alcătuire a acestei bătrîne secretea ceva veninos și acru, și nu atît frigul îl alungase pe Camil din casa aceea bătrînească, căzută într-o rină, ci tocmai această răceală sufletească. Sfaturile doamnei Mimi, boieroaică scăpătată, văduvă după cîteva săptămîni de căsătorie, după cum ea însăși povestea, înghetau sloi înainte de a ajunge la dînsul. Atunci, se gîndise Camil Dunea, ce rost mai avea să înghețe de frig dacă tot nu se alegea cu nici un folos! Între dascăl și elev nu era comunicare, ori fără comunicare în artă, sau mai bine zis, în deslușirea artei, totul e zădărnice, gîndea Camil. Rezistase, totuși, pînă cînd îi venise ideea salvatoare a Conservatorului. Putea să urmeze în paralel și Belle-Arte și Conservatorul. Se înscrișese la clasa de canto și la cea de teorie și solfegeu. Dar cum împelițatul le potrivește în așa fel ca să le incurce, orele lui „Decorative” coincideau cu cele de „Teorie și Solfegeu”. Amîndouă îl interesau și-l ispiteau, chiar în egală măsură, dar cum să le frecventezi în același timp și mai ales cum să nu-i superi pe profesori. Dilemă din care, pînă la urmă, se dovedi că nu există ieșire. Intra mai întii la cursul de teorie și solfegeu al doamnei Teodoreanu, care i se părea mai severă, după care alerga într-un suflet, la trap, la Belle-Arte. Se furișea aproape neauzit, desena în grabă, dar cu ușurință, însă temeinic, fără a pu-

serioasă și eu nu sînt serios...

— Voiam să zic severă.

— Apoi, uite ce este, dragă Dunea. Să știi că cine fuge după doi iepuri nu prinde nici unul. Ori te ții de Belle-Arte, ori te ții de Conservator.

Camil Dunea nu-i răspunsese dascălului său de „Decorativă”, dar de dat îi dădu-se dreptate. Încetase din acea zi frecventarea Conservatorului. Drumul lui șerpuia pe întinderile picturii. Era fără tăgadă, dar legăturile cu muzica nu puteau decît să-l ajute ca să-și găsească mai ușor și mai profund armoniile cromatice, care-l obsedau atît de mult. Nu mergea la cursuri, n-avea de gînd nici să ia lecții în particular, mai cu seamă că-i lipseau banii, dar se apropiase de corurile de atunci ale orașului. Repetițiile se desfășurau la cu totul alte ore decît cele ale cursurilor de la Belle-Arte. Așa, se întorsese într-un fel și la Conservator, dar nu în sălile de curs ci în sala de repetiție a corului, împrietenindu-se nu doar cu marea muzică, ci și cu dirijorul A.C., omul care era nu numai un maestru, un muzician desăvîrșit, cu o memorie fabuloasă, căci dirija întotdeauna fără partitură, ci și un om căruia îi place viața, cu un pahar de vin, cu o glumă bună. Cîștigase bucuria muzicii adevărate, dar și bucuria prieteniei veritabile.

De toate acestea își amintea acum Camil Dunea, urcînd încet, cu o osteneală ce părea a veacurilor, ulicioarele șerpuitoare din

Iașul — releu într-o permanentă rețea de schimburi culturale

Interviu cu doamna IRENE BOURSE,
director adjunct al Centrului Național
de Acțiune Muzicală — Paris

Valeriu Stancu: — Ne-am obișnuit deja să avem aici, printre noi, ca invitați ai Centrului Cultural Francez din Iași, personalități ale vieții politice, științifice, culturale, artistice franceze. Cine sinteți dvs., doamnă Irène Bourse? Cine e, deci, de această dată, invitatul Centrului Cultural Francez din Iași?

Irène Bourse: — De astădată invitatul Centrului Cultural Francez din Iași este Centrul Național de Acțiune Muzicală, foarte cunoscut sub inițialele CENAM, reprezentat prin Irène Bourse, care e director adjunct al acestui organism.

— Și care e scopul prezentei dumneavoastră aici, la Iași?

— CENAM e unul din partenerii Centrului Cultural Francez din Iași pentru organizarea „Sărbătorii Muzicii”, care în 1993 va ajunge la cea de-a III-a sa ediție. Dar asta nu e singura vocație a CENAM-ului. Sintem o secție a Ministerului Culturii din Franța, în special a „Direcției Muzică și Dans” a Ministerului Culturii, și, deci, sintem un centru de documentare și informare privitoare la practica și viața muzicală și coregrafică. Așadar noi sintem în același timp în serviciul publicului, al muzicienilor — amatori, semiprofesionisti și tineri profesioniști — fiind, de asemenea, interlocutorul unui anumit număr de instituții — releu ale Ministerului Culturii în vederea animării schimburilor culturale în Franța și străinătate.

— Până aici totul este perfect, am înțeles care este domeniul de activitate a CENAM-ului dar n-ați răspuns la întrebarea mea „Care este scopul prezentei dvs. aici, la Iași?” Am înțeles funcțiile pe care le aveți, meseria pe care o practicați, dar ce faceți în mod concret aici la Iași?

— Am venit să-l întâlnesc pe d-l Georges Diener, mai întâi pentru a analiza modul în care s-a desfășurat ediția a II-a a „Sărbătorii Muzicii”, adică ediția din această vară. Știți, Centrul Cultural Francez din Iași e un centru privilegiat în colaborarea cu CENAM-ul în privința organizării unor acțiuni cu caracter internațional în care se include și manifestarea cunoscută sub numele de „Fête de la Musique”. Privilegiat pentru că aici, la Iași, activitatea e plină de dinamism, aici realmente se petrec foarte multe lucruri interesante. Deci, am venit să discutăm despre ce s-a întâmplat și pentru a-i spune că noi putem să-l sprijinim și-n diverse alte moduri, să efectuăm schimburi, să-i facem și multe alte servicii într-o acțiune ce trebuie să continue la dimensiuni mai impunătoare și nu numai cu ocazia „Sărbătorii Muzicii”. Am răspuns mai bine de astădată, sinteți mulțumit?

— În totalitate! E foarte bine! Spuneți-mi, pentru a III-a ediție a „Sărbătorii Muzicii” aveți deja proiecte concrete?

— În fapt noi avem proiecte, ci d-l Georges Diener, Centrul Cultural Francez, deci. Sint sigură că aceste proiecte există deja, dar n-am avut încă timp să discut despre asta cu d-l Diener. În dimineața în care am vizitat împreună Iașul, mi s-a infiripat în minte un astfel de proiect. Am fost, de exemplu, la Operă, și vizita respectivă mi-a dat ideea organizării unui spectacol liric, în aer liber cu ocazia următoarei ediții a „Sărbătorii Muzicii” căreia să-i confere astfel o nouă dimensiune și o tentă, să-i zicem, festivă.

— Bun, înțeleg faptul că nu aveți, cel puțin pentru moment, proiecte concrete referitoare la „Sărbătoarea Muzicii”. Dar cel puțin știți dacă-i veți da sau nu o mină de ajutor?

— Bineînțeles că vom continua să-l sprijinim în măsura în care va mai avea nevoie de sprijin. Știți cum se întâmplă de obicei în cadrul unei astfel de manifestări culturale (în care includ evident, și „Fête de la Musique”): ea trebuie să se dezvolte singură, și, adeseori, chiar să își ia zborul. Există inițial un mic impuls exterior, o mină de ajutor venită eventual chiar din partea CENAM-ului, apoi manifestarea își găsește dimensiunea națională, dacă se desfășoară în Franța, sau internațională dacă are loc și în alte țări. În orice

— O altă inițiativă franceză, în afară de „Sărbătoarea Muzicii”, inițiativă ce a avut un foarte larg ecou aici, la Iași, e acțiunea numită „La danse en voyage”. Cunoașteți amănunte despre această acțiune? Puteți să ne spuneți câteva cuvinte despre viitorul ei?

— Da, e un adevărat festival de dans, ca să zic așa, care creează posibilitatea unor companii franceze de dans modern contemporan de a se manifesta în țara dumneavoastră, și la Iași, deci. Ei bine, o astfel de acțiune e chiar una din extensiile posibile ale relațiilor dintre CENAM și CCFI, extensii despre care tocmai am discutat și care constă în facilitarea relațiilor între Centru și oameni din domeniul coregrafic, domeniu foar-

INVITAȚII CENTRULUI CULTURAL FRANCEZ DIN IAȘI

caz, ea își găsește absolut singură propria dimensiune.

— Locuitorii Iașului cunosc deja dimensiunea acestei complexe manifestări pentru că aici, la Iași, „Sărbătoarea Muzicii” a avut un foarte larg și profund ecou. Dar eu aveam în vedere totuși, un ajutor material, financiar chiar, intrucit din punct de vedere spiritual sărbătoarea există, e așteptată cu nerăbdare, e receptată cu interes, deci nu sint probleme.

— Din punct de vedere financiar e dificil, pentru că CENAM nu are bani. Nu e producător al operației. Deci ajutorul ar avea o dimensiune foarte modestă. Putem oferi, evident, o sumă modică, „un petit coup de pouce”, cum spunem noi, francezi. Însă, repet, CENAM nu are posibilități de a interveni cu adevărat în producerea unor astfel de evenimente culturale. Din contra, îi putem asigura un ajutor logistic — afișe, materiale, sfaturi — acesta ține într-adevăr de posibilitățile noastre. Speranța mea este să putem dezvolta o colaborare mult mai complexă, care să nu se limiteze doar la „Sărbătoarea Muzicii”, ci să ajute Centrul în munca sa pe parcursul întregului an, să dezvoltăm, de fapt, un „curent de schimb” și de relații culturale cu Centrul Cultural Francez. Mi se pare cel puțin la fel de interesant ca un sprijin acordat exclusiv pentru „Sărbătoarea Muzicii”.

— În afară de atât de frecvent amintita „Sărbătoare a Muzicii” care sint direcțiile de colaborare cu Centrul Cultural Francez din Iași?

— Am putea să-l ajutăm, de exemplu, să monteze coproducții cu muzicieni români care ar veni să se producă în Franța (nu numai în regiunea pariziană ci și în afara Parisului) pentru a face cunoscută oarecum viața muzicală din România și, în schimb, să aducem aici artiști francezi — profesioniști sau amatori — reprezentativi nu numai pentru viața muzicală oficială, nu numai pentru compozițiile muzicale clasice, care pot fi auzite peste tot, ci și pentru lucruri cu totul innoitoare ce se realizează în acest moment la noi, în Franța.

te incurajat în Franța de Ministerul Culturii. La noi multe companii de dans contemporan au cunoscut în ultimii ani un avânt extraordinar, o dezvoltare atât în direcția creației, cât și în cea a difuzării. Difuzare în Franța și, evident, în străinătate. Deci, dacă vom putea încuraja fluently un schimburi sistematice, intelectuale și, în același timp, tehnice, între Franța și România, vom fi foarte mulțumiți.

— Ați vizitat sediul Centrului Cultural Francez din Iași?

— Da, și l-am găsit magnific. Magnific prin frumusețea locurilor, prin dotările extraordinare, prin cadrul propus oamenilor pe care-i primește, prin activitățile pe care le-a avut și pe care și propune să le dezvolte, activități ce sint în același timp de formare, de creație și difuzare. E un sediu, realmente, extraordinar.

— Eu aș adăuga faptul că acest centru e magnific și prin extraordinarul ecou pe care-l au activitățile sale nu numai în rîndul ieșenilor, ci și al tuturor locuitorilor din Moldova. Acum cunoașteți Centrul, îi știți activitatea, i-ați aflat proiectele. Aveți sugestii, de exemplu, să-i dați d-lui Diener?

— Mai întâi trebuie să mă fac ecoul, în Franța, al activităților sale, al muncii pe care-o prestează aici și care, trebuie să recunosc, e de-a dreptul remarcabilă. Si-apoi, ceea ce face el constituie pentru noi ceva innoitor, căci mie mi se pare că organismul pe care-l reprezintă o structură destul de închisă în activitatea ei. Această structură lucrează, nu întotdeauna suficient, cu rețele proprii în Franța, și de aceea, orice ocazie de a lătra cu un partener din străinătate e pentru noi o șansă ce trebuie dezvoltată, intrucit asta ne-ar permite, cu un centru care e pilot, să montăm un anumit număr de operațiuni, spectacole-pilot, ceea ce ne-ar da posibilitatea să procedăm apoi în aceeași manieră cu alte Centre Culturale Franceze din lume.

— Aveți dreptate, Centrul de la Iași este un centru-pilot și, după opinia mea, aici, în capita-

la culturală a României, trebuie concentrate activitățile francezilor. Eu v-am spus deja că ecoul lor se propagă în întreaga regiune, inclusiv în Moldova pe care ne-au răpit-o sovieticii. Aflind toate acestea, cred că acum puteți vedea colaborarea cu d-l Georges Diener într-o altă lumină, nu?

— Este exact ce vă spuneam. Cred că acest ecou poate ajunge, prin intermediul nostru, și în Franța și în multe alte țări din Occident. Munca pe care o realizează cei de aici, rezultatele lor, trebuie cunoscute într-o mult mai mare măsură. Noi putem propaga informațiile despre Centrul Cultural Francez Iași și cred că vom putea dezvolta schimburi în domenii și discipline specifice pentru a pune Centrul în contact cu artiști și cu prescriptori, deci cu instituții cum ar fi Ministerul Culturii, ce pot finanța acțiuni mult mai complexe și mult mai importante.

— Activitatea Centrului e cunoscută, de asemenea, datorită revistei „Cronica” revistă care are în fiecare număr o pagină dedicată invitațiilor CCFI. Cred că e o inițiativă extraordinară a Centrului, intrucit astfel poate intra în contact direct cu foarte mulți români, cititori ai revistei. Acestor cititori doriți să le transmiteți câteva cuvinte?

— Ceea ce le-aș putea spune este faptul că sint bucuroasă de această ieșire din hotarele țării mele care mi-a dat posibilitatea să constat că există reale posibilități de schimb nu numai prin intermediul cuvintelor, ci și al

turală a țărilor respective, iar colaborarea se arată a fi și de lungă durată și fructuoasă. Ce părere aveți despre această deschidere a activității Centrului spre francofonie?

— Ei bine, o astfel de deschidere spre țări de expresie francofonă nu e numai interesantă, ci e și foarte importantă pentru noi. Încă o dată vă spun că acest Centru, și prin situația sa în afara granițelor franceze, are o rază de acțiune, în privința francofoniei, care e adesea mai însemnată, mai sensibilă, mai valorizatoare decit cea pe care o putem avea noi cei care acționăm în Franța. Vreau să vă asigur că am descoperit aici foarte multe lucruri, pentru că am intrat într-o colaborare „incarnată” ca să zic așa. Cînd ești în biroul tău, la Paris, există schimburile de fax-uri, de telex-uri, de telefoane sau scrisori, dar nu sint lucruri reale, palpabile, nu cunoști oamenii cu care ai relații. Dar, în momentul în care vii aici îți dai seama de munca extraordinară, iei contact cu rezultatele acesteia, iar asta naște în tine dorința de a face la rîndu-ți mult mai mult. Aici, pe loc, îți dai seama de existența și importanța unei adevărate mize, în același timp culturale, sociale și umane. De aceea spuneam că aș dori să nu ne limităm colaborarea la acțiuni simbolice cum ar fi de exemplu „Sărbătoarea muzicii”.

— Printre descoperirile făcute aici la Iași, care v-a mirat cel mai mult?

— Cooperarea franco-română care e, deja, o realitate. Nu sint doar cuvinte, respectiva cooperare s-a concretizat cu adevărat și asta înseamnă că toți oamenii acestei lumi culturale ce colaborează, și-au dat seama că o astfel de cooperare trebuie să se regăsească în acțiuni comune de anvergură. O adevărată și emoționantă colaborare, ce mai!

— Știu că în întreaga lume există în jur de o mie de Centre Culturale, și, între acestea, de doi ani încoace, cel din Iași...

— Intuiesc continuarea întrebării. Da, cu Centrul din Iași lucrăm în maniera cea mai strînsă, cooperăm cel mai bine. Cel puțin noi, CENAM-ul, în privința „Sărbătorii muzicii”. E, ca să zic așa, laboratorul nostru dar și vitrina noastră în același timp.

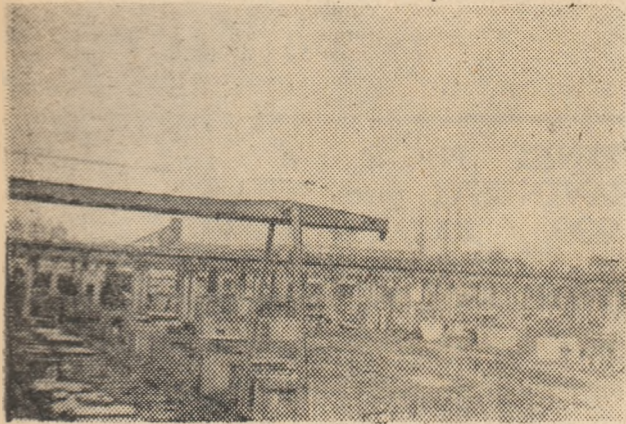
— Știți ce mi se pare deosebit? Faptul că deși acest Centru există efectiv doar de doi ani, aproape toți invitații săi mi-au spus că are o activitate extraordinară și că poate fi comparat cu oricare instituție similară, cu o existență îndelungată, din țări ce n-au avut atîtea probleme ca România. Cred că la noi colaborarea culturală de care aminteați între români și francezi, joacă rolul cel mai important pentru activitatea Centrului. În acest domeniu al cooperării franco-române aveți ceva în vedere, aveți proiecte prin care să susțineți activitatea CCFI?

— Da, sper să dezvolt o astfel de colaborare în domenii cît mai diverse prin acțiuni care să devină o obișnuință de-a lungul unui an de activitate. De exemplu, vom pune în relație actori din Iași cu actori din diferite regiuni franceze, cu oameni cunoscuți care participă la viața culturală, în Franța. Asta mi se pare foarte util și foarte interesant. Util nu doar pentru români, ci și pentru noi, intrucit eu socot că există foarte multe acțiuni (în materie de cîntece corale, de practică muzicală, instrumentală, în materie de învățămînt, de cercetări pedagogice, spectacole teatrale etc.) pe care le putem experimenta în colaborare cu oameni ce vin din România pentru a crea împreună noi acțiuni culturale de prestigiu.

— Vă mulțumesc pentru interviul acordat și vă așteptăm să reveniți în România.

Valeriu STANCU

cronica

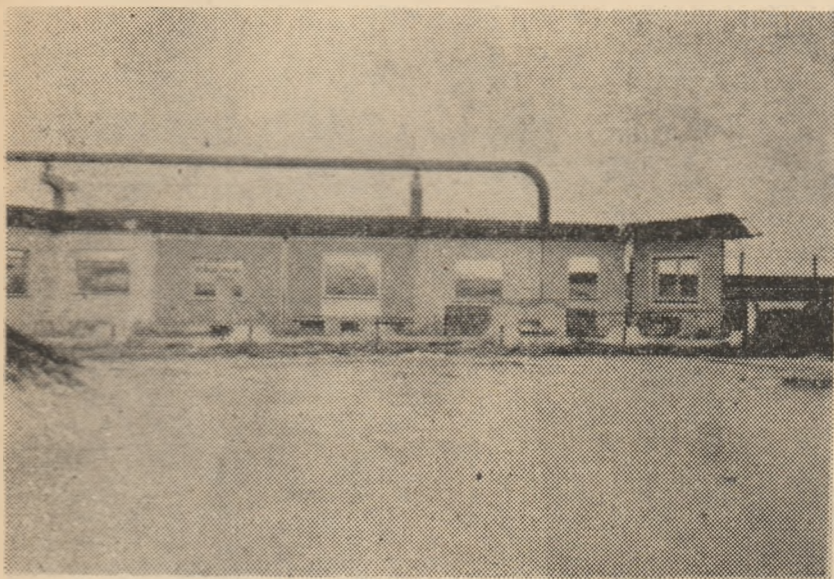

Vedere generală

S. C. CASBETON S. A. BACĂU

Str. Chimiei nr. 2

Tel. 931/30566 ; 41862
Fax : 931/31871

Căsuțe din aglomerate ciment

● Unitate producătoare de materiale de construcții din beton armat, înlocuitori, cărămidă, mortare. Funcționează din anul 1978, cunoscută pînă în 1990 sub denumirea T.A.G.C.M. Bacău, secția Produse industriale, iar din anul 1990 poartă

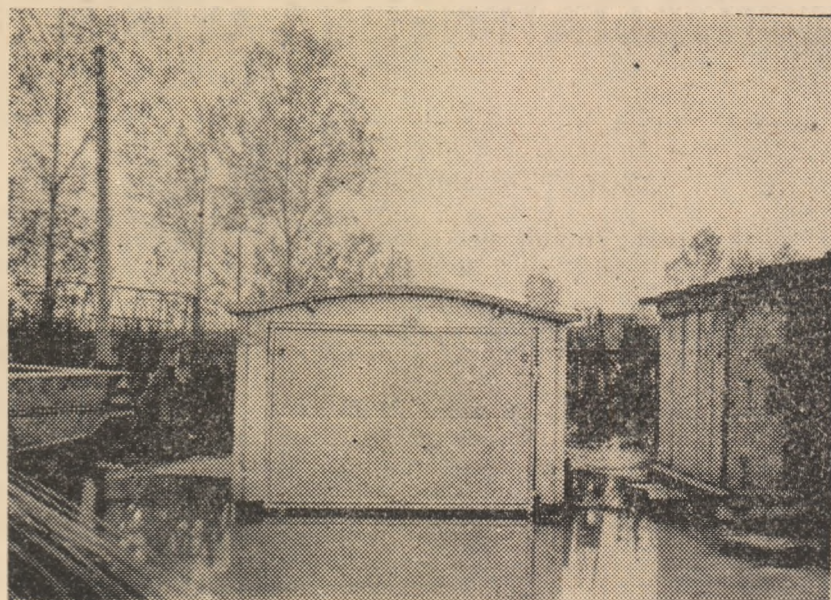
denumirea S.C. „CASBETON“ S.A. BACĂU ●

● Are o capacitate anuală de producție de 110.000 m.c. **beton-armat**, la care se adaugă fabricarea anuală a 100.000 m.c. **înlocuitori de zidărie de toate tipurile** ●

● La cerere producem prefabricate din beton pentru orice fel de tipuri de blocuri, garduri, stâlpi I.R.E., S E 4 T — S E 10-T, tuburi canalizare Ø 200, Ø 300, Ø 400, Ø 800, garaje din beton-armat demontabile, căsuțe din aglomerate

ciment, plută și bitum, traverse pentru căi ferate, pe bază de **comandă fermă** ●

● Prețurile sînt acceptabile și se pot negocia la sediul societății, atît de către societățile comerciale, cît și de către agenții particulari ●

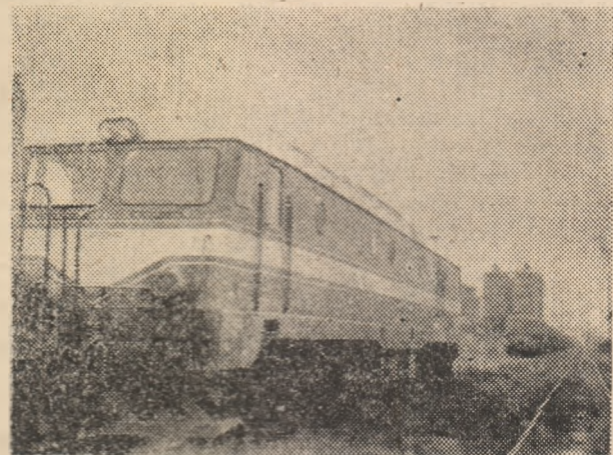

Garaj demontabil

Monumente funerare

● **Vindem din active o locomotivă L.D.E. 1500**, fabricație 1987, în perfectă stare de funcționare ●

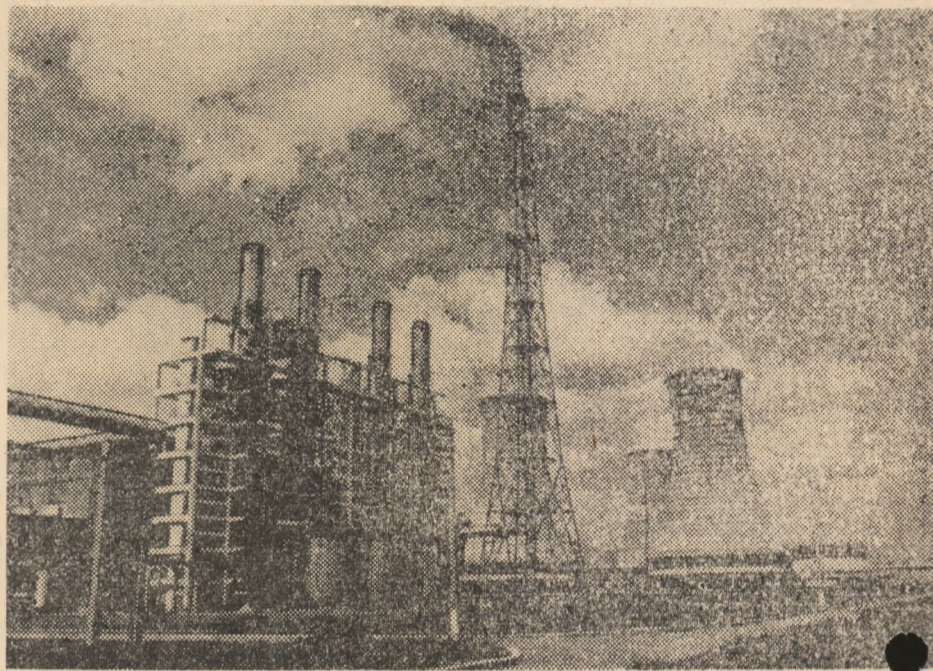
DIVERSITATE, CALITATE, RELAȚII OPTIME DE COLABORARE — PARTICULARITĂȚI DEFINITORII ALE S.C. „CASBETON“ S. A. BACĂU

S.C. AZOCHIM s.a.

Str. UZINEI Nr. 2
5612 SAVINEȘTI jud. NEAMȚ
Tel : 938 / 10850 / 15280
Telex : 25215 azot r
Fax : (400) (36) 19290/11708

Puteți avea încredere în noi și în produsele noastre !

- Experiența bogată și seriozitatea în abordarea problemelor ne permit să ne aflăm permanent în sfera competitivității.
- Dispunem de relații interne și internaționale prin care simțim la curent cu situația piețelor și cu noile tehnologii și echipamente.
- În activitatea noastră punem accent pe calitate, eficiență și protejarea mediului.

CONTACTAȚI-NE! VĂ OFERIM

AZOTAT DE AMONIU

- Aspect : granule slab colorate.
- Azot total (subst. uscată) : 33,5% min.
- Umiditate : 0,5% max.
- Granulație între 1—4 mm : 90,0% min.
- Neaglomerabilitate : 4 luni de la data livrării.
- Produs tratat cu aldehidă formică.
- Ambalare : în saci polipropilenă cu saci interiori de polietilenă sau doar în saci de polietilenă.
- Greutate livrare : 50 Kg ± 0,5 Kg net.

NITROCALCAR

- Aspect : granule slab colorate.
- Azot total (subst. uscată) : 46,0% min.
- Umiditate : 0,55% max.
- Greutate între 1—4 mm : 90,00% min.
- Neaglomerabilitate : 5 luni de la data livrării.
- Produs tratat cu aldehidă formică.
- Ambalare : în saci de polipropilenă cu saci interiori de polietilenă sau doar în saci de polietilenă.
- Greutate livrare : 50 Kg ± 0,5 Kg net.

UREE GRANULATA

- Aspect : granule albe sau slab colorate.
- Azot total (subst. uscată) : 46,0% min.
- Umiditate : 0,5% max.
- Biuret : 1,0% max.
- Granulație între 1—2 mm : 90,0% min.
- Neaglomerabilitate : 6 luni de la data livrării.
- Aldehidă formică : 0,15% max.
- Ambalare : în saci polipropilenă cu saci interiori de polietilenă sau doar în saci de polietilenă.
- Greutate livrare : 50 Kg ± 0,5 Kg net.

UREE TEHNICĂ (cristalizată)

- Aspect : cristale fine de culoare albă.
- Azot : 46,4 % min.
- Amoniac liber : 0,3 % max.
- Biuret : 0,5 % max.
- Umiditate : 0,5 % max.
- Alcalinitate (NH₃) : 0,02% max.
- Substanțe insolubile în apă : 0,02% max.
- Ambalare : în saci de hirtie bituminată sau în saci de polietilenă.
- Greutate livrare : 40 Kg ± 0,5 Kg net.

CARBONAT DE CALCIU

	Tip A	Tip B	Tip C
— Concentrație, CaCO ₃ % min	99	98,5	97
— grad de alb % min	92	92	—
— Finețe (rest pe sită 0,09 mm) % max	0,5	0,5	1,0
— Densitate, g/cm ³ max.	0,45	0,45	0,47
— Umiditate % max	0,4	0,6	0,6
— Alcalinitate / Ca(OH) ₂ % max	0,008	0,1	0,15
— pH suspensie 2% max	95	—	—
— Ambalare : în saci hirtie, 20—35 Kg net.			

PRODUSE SECUNDARE

- Amoniac
- Apă amoniacală
- Acid azotic
- Azot
- Oxigen
- Hidrogen
- Bioxid de carbon (uz industrial și alimentar)
- Șlam carbonat de calciu
- Apă degazată
- Apă total demineralizată.

SERVICII

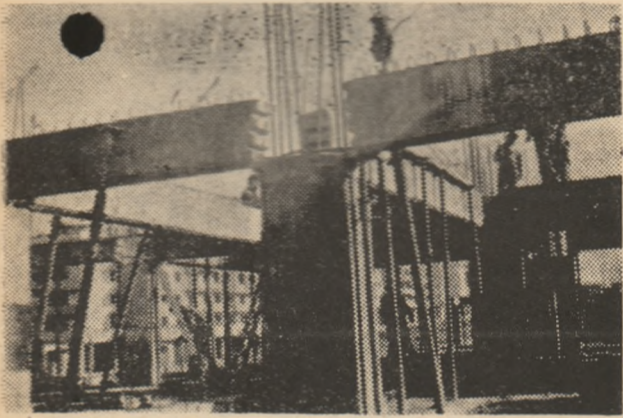
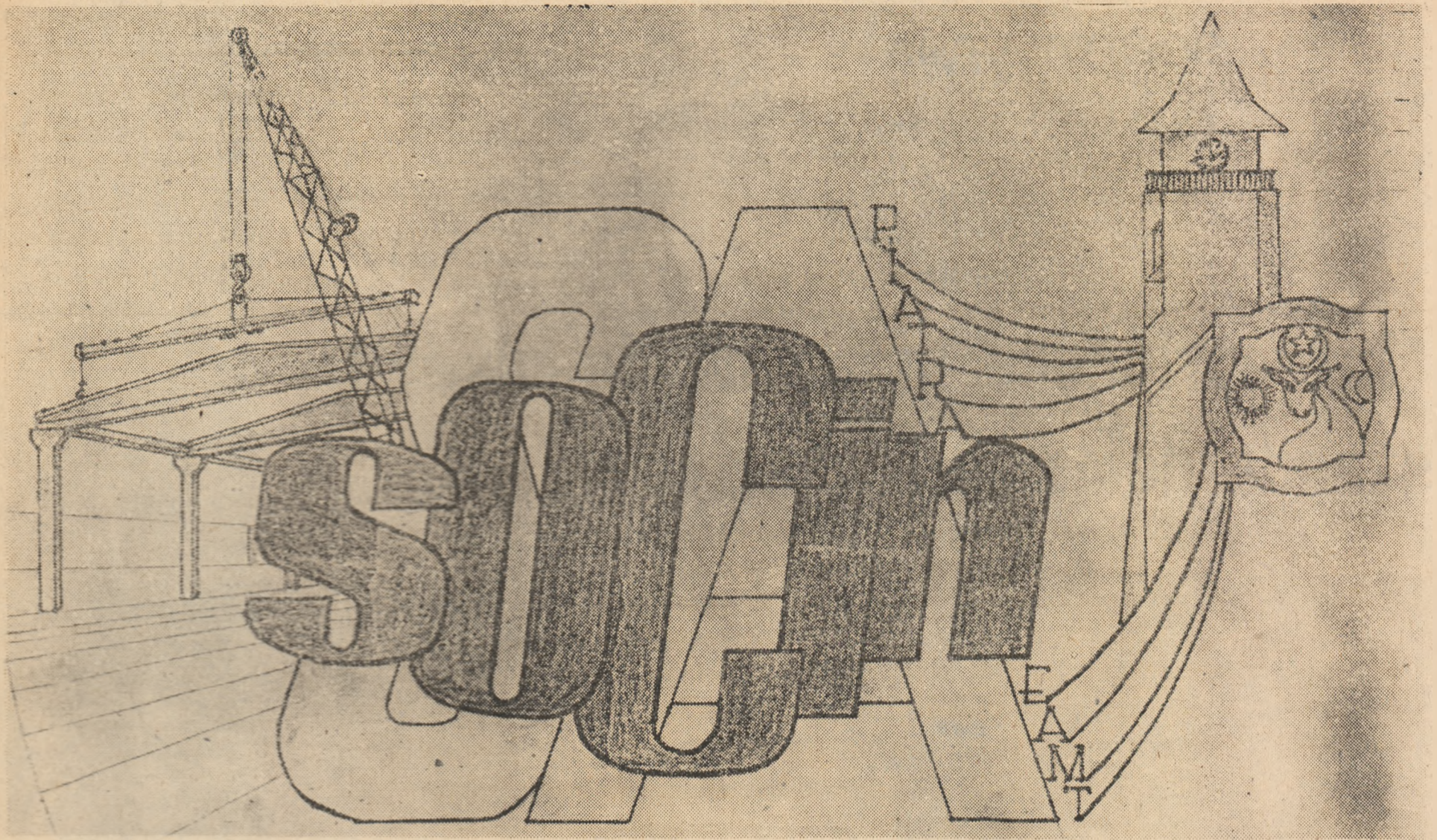
- Proiectare, execuție și reparații utilaj chimic.
- Recondiționări armături diverse.
- Execuții piese de schimb : lagăre diverse (cu aplicare de strat antifricțiune, prin turnare centrifugală), inele etanșare, rotoți pompe și compresoare etc.
- Tratamente termice și termochimice (Nitrături ionice, Cromări dure).
- Reparații echipament electric : motoare, transformatoare, rețele.

Societatea comercială **AZOCHIM S.A.**
Piatra Neamț

AZOCHIM S.A.

- Ingrasaminte chimice
- Produse secundare
- Servicii

IMPORTANT : Punem la dispoziție materiale refolosibile : oțeluri obișnuite și inox, cupru, staniu, aluminiu, alamă, bronz, aliaje Cr-Ni etc.

Bloc în construcție

Alimentarea cu apă a municipiului Piatra Neamț

Școală cu 32 săli de clasă în Piatra Neamț

**SOCIETATEA COMERCIALĂ „SOCIN“ — S.A.
PIATRA NEAMȚ**

B-dul Republicii nr. 17

Telefon 93/619502 ; 93/619726 ; Telex 25236 ;

Fax 93/610145.

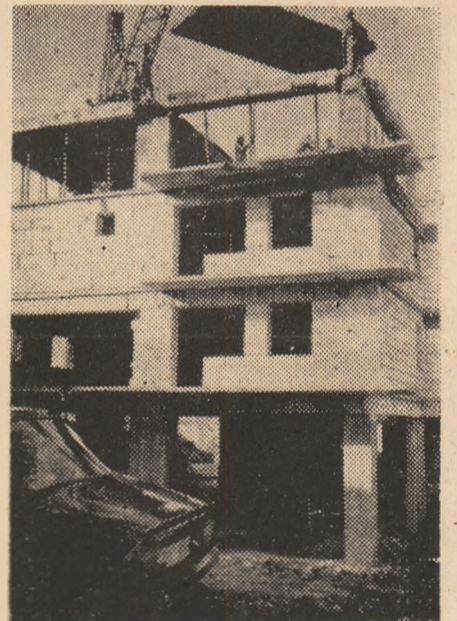
- DIRECTOR — ing. POPUȚOAIĂ SERGIU
- INGINER ȘEF — ing. VĂIDEANU IOAN
- DIRECTOR ADJ. — ing. DIACONU ION
- CONTABIL ȘEF — ec. HUȚUȘORU STANA

Executăm în țară și în străinătate lucrări de construcții-montaj și reparații în construcții.

Executăm lucrări de construcții-montaj, în calitate de antreprenor general, cu parteneri specializați.

Având o dotare optimă, negociem contracte cu prețuri avantajoase.

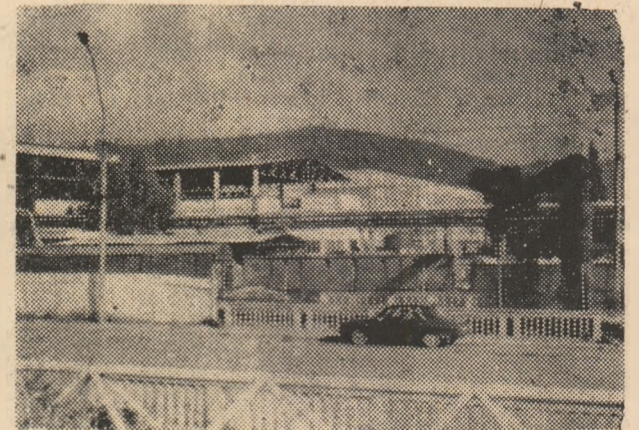
Profilul de bază se axează pe realizarea obiectivelor industriale, agrozootehnice, social-culturale și locuințe. Prin Baza de producție industrială SĂVINESTI comercializăm: betoane, mortare, confecții metalice și de lemn, armături fasonate, prefabricate din beton și beton armat.

Blocuri pe Calea Romanului, Piatra Neamț

Prestigiul societății este probat de prezența noastră pe marile șantiere, realizând: PLATFORMA CHIMICĂ SĂVINESTI — ROZNOV, ZONA INDUSTRIALĂ PIATRA NEAMȚ, FABRICA DE CIMENT TASCA, precum și alte investiții în țară, iar în prezent executăm lucrări de mare complexitate tehnică la: S.C. „PETROCART” — S.A. PIATRA NEAMȚ, S.C. „FIBREX” S.A. SĂVINESTI, DEZVOLTAREA ALIMENTĂRII CU APĂ PIATRA NEAMȚ, lucrări social-culturale și locuințe, folosindu-se tehnologii de execuție moderne, personal specializat, conducând la realizarea în timp și de foarte bună calitate a investițiilor.

Sintem deschiși persoanelor juridice străine, pentru re tehnologizarea proceselor de producție existente pe șantiere, precum și pentru lărgirea și modernizarea bazei tehnico-materiale, în vederea realizării de noi obiective industriale și turistice. Primim oferte de la societățile comerciale cu capital de stat, cit și de la cele cu capital privat.

Linie tehnologică pentru carton duplex-triplex la „PETROCART” Piatra Neamț

UN PARTENER DE AFACERI IDEAL: „SOCIN” PIATRA NEAMȚ

SOCIETATEA
COMERCIALĂ

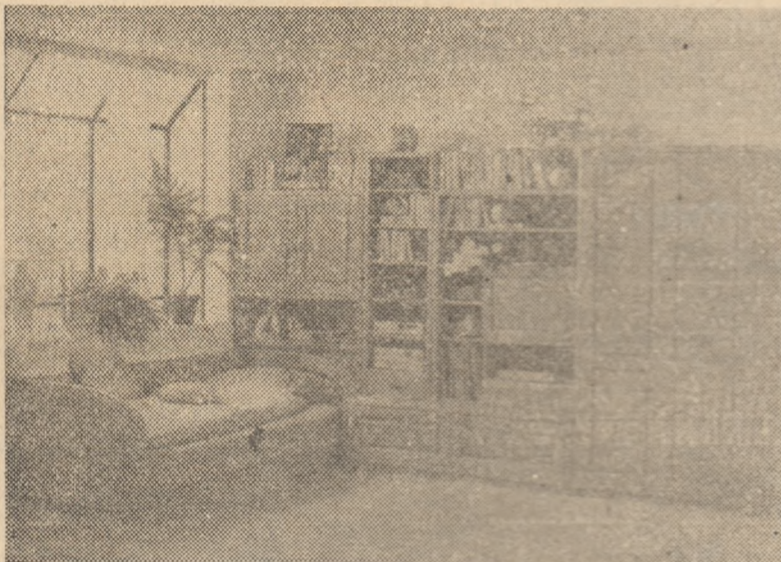

Str. Dumbravei nr. 1

Telex : 25268
Fax : 11181
Telefon : 936/10360 ; 12640

Registru Camera com. nr. J 27/4/1991
Banca Com. P. Neamț Nr. 301888101
Produce : mobilă, PAL și PAL innobilat

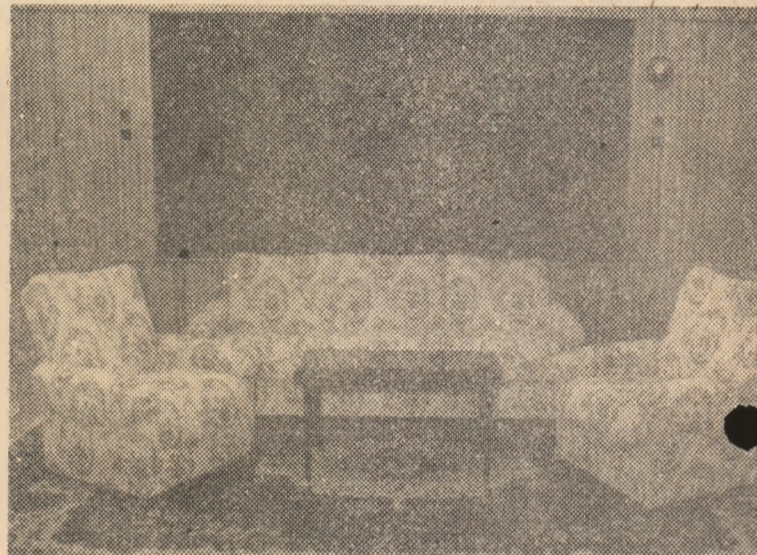
O întreprindere modernă, la nivelul standardelor internaționale

Cameră de tineret „BRĂDET”

Întreprinderea produce și
livrează :

- pal hidrofugat
- pal cașerat
- mobilier : dormitoare,
sufragerii, camere de tine-
ret, biblioteci, grupe de colț,
tapițerii.

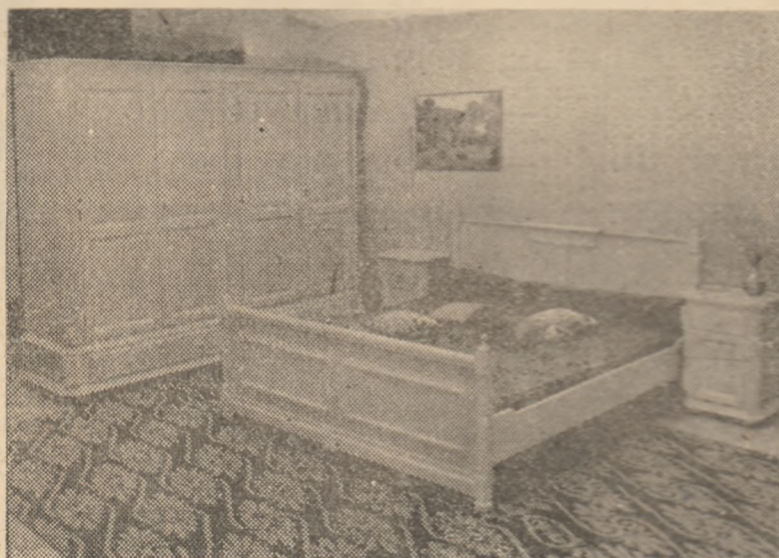

Hec „GEORGIANA”

Un nume de renume în
țară și peste hotare.

Piața internă :
în întreaga țară.

Piața externă :
Germania, Austria, Anglia,
Ungaria, Ucraina, Rusia.

Dormitor „DONAU”

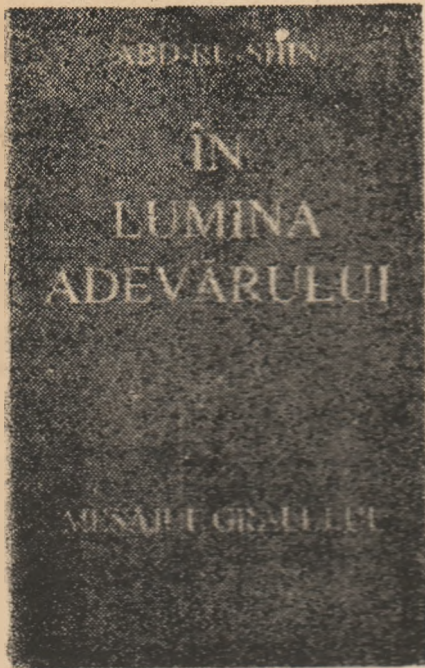
Sufragerie „MIRAJ”

Prin potențialul material și uman de care dis-
pune, întreprinderea are posibilități de a livra
produsele sale în toate țările din Europa.

Prețurile produselor — atât pe piața internă,
cât și pentru cea externă — se negociază cu fie-
care partener în parte.

Relații în vederea colaborării se pot obține
telemoanele 936/10360 sau 936/12640, interior
(birou desfacere) sau fax 11181, telex 25268.

Diversitate, calitate, promptitudine în serviciu
— atribute definitorii
ale S. C. PAMEX S. A. PIATRA NEAMȚ

- Adevăratul sens al existenței...
- Soarta și voința liberă...
- Importanța rolului spiritual al femeii...
- Era Vărsătorului și venirea Fiului Omului.

ABD-RU-SHIN

În lumina adevărului — Mesajul Graalului Secretele reîncarnării (1)

Liberi și egali ?

Primul articol al „Declarației Drepturilor Omului și ale cetățeanului” enunță: „Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sunt dotate cu rațiune și conștiință și trebuie să acționeze unele față de altele într-un spirit de fraternitate”. „Liberi?”: Trebuie să amintim mai întâi contextul istoric în care a fost formulată această enunțare; era vorba de o reacție în contra abuzurilor și a privilegiilor menționate în caietele de doleanțe ale Revoluției franceze. „Egali?”: Acest termen revendica egalitatea juridică, egalitatea politică și ne face să ne gândim de asemenea și la egalitatea materială. Egalitatea juridică și cea politică sint garantate în anumite țări, fiind însă încălcate zilnic în multe alte state. Totuși, dincolo de egalitatea zisă formală și promisă ființelor umane, este realitatea. O privire aruncată asupra contemporanilor noștri ne conduce inevitabil la constatarea că, oși legislația umană acordă drepturi, egalitate, diferențele care există între oameni sunt enorme. Aceste diferențe sînt ușor de văzut și le constatăm peste tot. Ele încep de la aspectul exterior al fiecărei ființe, de la constituția sa, sănătatea

sa și pînă la caracterul, la reacțiile și comportamentul său.

În ceea ce privește fiziologia corpului fizic, o primă explicație ne-a fost furnizată: prin contopirea cromozomilor, ereditatea își face jocul. După experiențele religioșului botanist austriac J.G. Mendel (1822—1884), care a pus în evidență legile respective, biologii au aprofundat și au deservit modul de transmitere a caracterelor fizice. Stim deci că fiecare din miliardele de celule care constituie corpul nostru conțin în nucleul lor cite 46 de cromozomi purtători de gene ce transmit și determină caracterile ereditare.

În cursul diviziunilor celulare paterne sau maternelor, se pot produce însă și anomalii. Încă de la procreare, acestea provoacă diferite boli, sau malformații congenitale: întârziere mintală, întârzierea pubertății, sterilitate etc.

Deci, dacă procesul fizic este explicat, rămîne totuși o întrebare pentru familiile lovite de unul din astfel de cazuri dureroase; ele se întrebă „de ce?” și „pentru ce tocmai la noi?” Natura ar distribui oare în mod arbitrar și fără o rațiune aparentă, fără merit sau din greșeală, fericirea sau nenorocirea, binefacerea și încercările? Dacă nu acesta este cazul, atunci ce am putea crede oare?

Știința noastră materialistă se bazează pe faptul că nimic nu se întîmplă fără o cauză ce acționează pe plan fizic, chi-

mic și mecanic. Cercetătorii caută cu răbdare marile principii care acționează și pe care le numim legi cosmice sau legi naturale.

Ne-am putea imagina vreo clipă că viața ar fi posibilă dacă pe plan biologic condițiile ar fi altele? Dacă luăm în considerare ascensiunea triumfală a vieții, este evident că ea realizează un plan grandios impus de o voință superioară. Timp de trei miliarde de ani, evoluția organică a avansat și a progresat fără încetare. Ea a început prin formele cele mai simple, pentru a ajunge — trecînd printr-o multitudine de specii — la capodopera sa: corpul uman. Este însă ridicol de a se cerceta cauza, de a admite legile numai pe anumite planuri și de a vorbi despre hazard și necesitate, folosindu-se această manieră doar pentru a evita de a ne pune întrebarea asupra finalității sau a celui „pentru ce?”

Personalitatea umană nu este însă numai un înveliș fizic. Există de asemenea „eul” său profund, viața sa interioară, capacitatea sa de adaptare, de a aborda și de a rezolva problemele care i se pun. Constatăm astfel că există atîtea moduri de a acționa, cîtși indivizi sint. Repartizarea darurilor naturale — artistice, manuale, etc — este de asemenea o demonstrație. Chiar de la vîrste mici, anumiți copii-minune își arată predispoziții extraordinare pentru muzică, pictură sau știință, în timp ce alții — cu toate eforturile și perseverența lor — nu reușesc niciodată. S-ar părea că incoerența și parțialitatea ar prezida repartizarea bogățiilor și a mizeriilor, a calităților și a defectelor, a virtuților și a înclinărilor rele.

Există de asemenea și iritanta problemă a familiilor în care suntem plasați: nașterea pîrînd a fi o loterie la care se poate trage un număr bun sau unul rău.

Pentru ce unii vin într-o familie unită și într-un mediu de oameni mai cu dare de mînă, care le oferă condiții favorabile de dezvoltare și o tinerețe însoțită? De ce alții vor fi traumatizați prin înfruntările părinților, prin lipsuri materiale și toate greutățile care decurg și care adesea îi marchează pentru întreaga lor viață? Pentru ce atunci cînd unul va trăi în bogăție și nu va cunoaște lupta pentru piine, altul va fi constrins să se zbată zilnic și își va duce existența făcînd față nenumăratelor dificultăți?

În plus, divergențele enorme în speranța de viață a unora și a altora par adesea scandaloase. Să cităm, de exemplu, cazul copiilor născuți morți, sau a acelor care trăiesc numai cîteva zile, cîteva săptămîni, sau cîteva luni. La ce ar putea servi o existență atît de scurtă, în stare de inconștiență? Nu este aici o încurcătură a Naturii și a Destinului? Sau, chiar ființele care sînt victime, care nu sînt ele dezavantajate în raport cu ceilalți care au timpul de a-și petrece toate stadiile unei șederi terestre normale?

Epoca în care ne încarnăm și mediul cultural în care ne naștem joacă de asemenea un rol mare. O ființă omenească încarnată de exemplu printre aborigenii din Australia, sau printre Boșimani, nu va avea ca orizont decît cadrul restrîns al tribului său aflat încă în epoca de piatră, fază care a fost depășită

cu sute de secole de statele civilizate ale lumii. Acest om este el dezavantajat în mod deosebit? Dacă nu este așa, atunci cum se explică venirea sa într-un mediu primitiv?

Este deci evident că la toate nivelurile șederii noastre terestre, întîlnim inegalități strigătoare la cer. Față de această realitate, afirmația că „oamenii se nasc liberi și egali” pare derizorie.

O singură explicație:

Reîncarnarea

Dacă nu ar fi efectiv decît o singură ședere pe Pămînt, astfel cum ne învață bisericile creștine, vom căuta în zadar să înțelegem absența egalității. A ne ascunde după enunțări ca „planurile de neapătuns ale lui Dumnezeu”, sau a trimite la o compensație ipotetică în cealaltă lume, nu este în fond decît mărțurisirea ignoranței și a abandonului care nu rezolvă cu nimic această problemă importantă. În aceste condiții, credinșul care ține la credința sa, poate el să mai creadă în adîncul ființei sale — în Dreptatea și Iubirea unui Dumnezeu pe care nu-l înțelege? Mai este oare surprinzător faptul că, față de atîtea nedreptăți aparente, mulți devin șocați, traumatizați sau chiar revoltați?

Există totuși o explicație și de fapt, este numai una singură. Ea lămurește totul și ne permite să înțelegem. Încurcăturile situațiilor și inșustia destinelor dispar; în locul acestora descoperim o echitate riguroasă a legilor cosmice, care tratează toate creaturile în același mod. Cheia care deschide această cunoaștere este reîncarnarea. Legat de acest subiect, Abd-ru-shin scrie:

„Atîția oameni fac o greșeală capitală judecînd numai după criteriile terestre, considerîndu-se a fi centrul lumii. La fel, este fals de a nu ține cont decît de o singură viață terestră atunci cînd, în realitate, oamenii au trăit deja mai multe secole. Aceste vieți terestre multiple, cit și perioadele intermediare din lumea materiei subtile trebuie să fie considerate ca o existență unitară, de-a lungul căreia firele se întind fără nici o discontinuitate și nici o ruptură, în așa fel încît deznodămintele care se produc la o anumită existență terestră nu permit să se distingă decît o mică parte a acestor fire.” (Vol. II, Conf. 2). (Va urma).

Ernest SCHMIDT
(Château-Thierry — FRANCE)

NOTE: — Volumul I al operei „Mesajul Graalului” a fost tradus în limba română și este disponibil (în lei) în librării.

— Persoanele care doresc primirea gratuită a broșurii „Conférences Choisies” (extrase din Mesajul Graalului) se pot adresa în scris la „Editions Francaises du Graal” — 23, rue Colbert — 93100 Montreuil/Bois — FRANCE. Se pot adresa de asemenea și la București, la casa poștală C.P. 34—50.

S. C. **PETROTRANS** S. A.

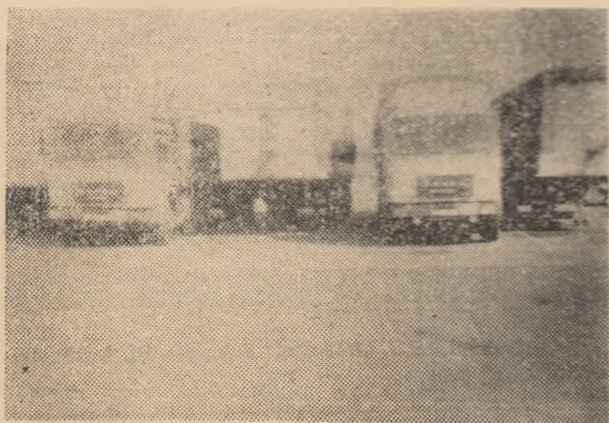
Piatra Neamț

Str. Dumbavei nr. 1

Tel. 93/19640

Telefax 93 612013

Telex 025253

Executăm la cerere transporturi de mărfuri generale și specializate în toată țara și în străinătate la cele mai scăzute tarife, cu autocamioane de toate tipurile.

La Botoșani

Teatru într-un act

În perioada 6—8 noiembrie 1992 s-a desfășurat, la Botoșani, ediția a XV-a a Festivalului — concurs național de interpretare a piesei de Teatru într-un act „Mihail Sorbul”. S-au prezentat pe scena Teatrului „Mihail Eminescu” din localitate cinci piese de teatru scurte, avînd ca autori, de la Samuel Beckett și Eugen Ionescu la Tudor Popescu și Costachi Negruzzi.

Juriul, format din: Eugen Kuhartz, președinte (Centrul Național al Creației din România), C.M. Spiridon (revista „Cronica”), Dumitru Tiganiuc (Botoșani), Mihail Păunescu (Teatrul „M. Eminescu” — Botoșani), Dorin Baciu („Gazeta de Botoșani”), Radu Vasilache (director la Societatea „Cortina”), Alexandru Vasilache (director la Societatea „Berăria Siretul”) și Gellu Dorian (Botoșani), membri, a decis ca premiul I și Trofeul Festivalului să se acorde formației de teatru a Casei de Cultură a Sindicatelor Focșani, județul Vrancea, pentru spectacolele cu piesele de teatru Discurs Funerar și Dragoste la gest frumos din Zece hohote de ris de Tudor Popescu, în regia lui Alexandru Darie. Premiile II și III nu s-au acordat. Premiile pentru regie, pentru cel mai bun actor și pentru cea mai bună actriță au revenit tot celor de la Focșani.

S-au mai acordat încă douăsprezece premii speciale, de la scenografie pînă la cel mai bun rol secundar.

În afară de formația de la Casa de cultură din Focșani, care a demonstrat un înalt nivel profesional și artistic, celelalte formațiuni n-au depășit cadrul bunelor intenții.

C.M. SPIRIDON

Veniți cu noi în vacanță

Pentru ca vacanța dumneavoastră să fie un prilej minunat de odihnă, recreere, participare la jocuri distractive, la carnavalul de revelion, la drameții în munți, vizite la mănăstiri, muzee, locuri istorice, Pregătire la obiecte pentru olimpiadă.

ADMINISTRAȚIA JUDEȚEANĂ A
TABERELOR ȘCOLARE
PIATRA NEAMȚ

ORGANIZEAZA: pentru grupuri restrînse de preșcolari și elevi

■ tabere locale, în două serii, la Cozia — Piatra Neamț pentru 160 elevi și Izvoarașul Bicaz pentru 200 elevi, cu participarea elevilor și profesorilor și din alte județe.

■ tabere interjudețene și naționale, la care vor participa și elevii județului Neamț, în localitățile Dărmănești — Bacău — pentru Festivalul de colinde, obiceiuri și datini de Anul Nou (22—28 decembrie 1992), la Piatra Neamț — pentru matematică (3—10 ianuarie 1993).

■ tabere interjudețene pentru odihnă, la care sînt invitați grupuri de 40—60 elevi din clasele III—XII, în județele Prahova, Brașov în prima și a doua parte a vacanței (23—29 dec. 1992 și 3—10 ianuarie 1993).

■ tabăra de odihnă la Voineasa (jud. Vîlcea), cu durată de 7 zile, la preț estimativ de 5 985 lei, fără transport.

■ În general, prețul aproximativ pentru o tabără de 7 zile este de circa 5 000 lei, iar pentru 10 zile — 6 000 lei, fără transport.

Relații suplimentare — la telefon 61.30.69 Piatra Neamț.

Într-un centru cultural de referință ca Parisul, existența a 140 de teatre cu un repertoriu săptămânal care rulează cam 200 de spectacole nu poate fi decît un fapt normal, atît de firesc, încît seară de seară sălile să fie pline. Teatrul francez nu e nici în criză, nu-i lipsesc nici fondurile, nici textele, nici regizorii și, cu atît mai puțin, spectatori: teatrul e pur și simplu artă făcută, cu pasiune și profesionalism, în care improvizatia sterilă și amatorismul de gust indoielnic nu au loc. Din respect pentru cel din sală și pentru sine însuși, realizatorii lucrează spectacolul pînă în cele mai și, aparent, ne semnificative detalii. Nimic prea mult sau prea puțin, ci totul cu măsura valorii.

Sînt abordate genuri, stiluri și autori pentru toate gusturile: piese clasice sau contemporane aparținînd teatrului de artă, spectacole de bulevard sau café-théâtre: de la titluri ale tragediei antice la clasici (Racine, Moliere, Shakespeare) ori foarte contemporanii Odon von Horvath, Sam Shepard, Ionesco. Iar nume de regizori ca Peter Brook, Antoine Vitez, Ariane Mnouchkine, Otomar Krejka, Roland Topor sînt garanții ale reușitei punerii în scenă.

Ca gen, teatrul de bulevard are deja aproape o sută de ani, iar evoluția lui istorică și adaptarea permanentă la gustul publicului îi asigură și azi succesul. Apărut în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, el cuprinde comedii ușor accesibile, a căror ironie, adesea extrem de virulentă, ridiculizează prin comicul situațiilor și al limbajului realității sau fapte mai puțin firești. Se joacă Georges Feydeau, Sacha Guitry, Georges Courteline, deveniți clasici ai genului, sau nume mai noi, adesea autori, regizori și actori în același timp (Hubert Drac, Christian Dub, Violaine Savonnet).

Café-théâtre este frecventat mai ales de tineri și de spectatori nu prea pretentivi care se mulțumesc cu un loc mai puțin confortabil pe gradele de lemn, dar care-i placează foarte aproape de scenă. Practică inițial de artiști lipsiți de fonduri și spații care să le permită confrun-

tarea cu publicul și critica de specialitate, café-théâtre a devenit cea mai la îndemînă formă de comunicare teatrală, care-i precizează și individualitatea. Pentru amatorii genului Café de la Gare, Café d'Edgar, Point Virgule sau Le Grénier sînt locuri familiare, unde un număr mic de actori ori adesea unul singur angajat într-un „one man show”, în condiții tehnice minime unde totul se petrece la vedere, încearcă să dea măsura măiestriei lor interpetive. Spațiul scenic e la picioarele publicului, atmosfera e intimă și totul stă sub semnul comunicării imediate prin spectacol.

zența pe o scenă pariziană, la Avignon, Nancy sau la orice festival consacrat înseamnă a fi în competiție cu cele mai reprezentative realizări ale sezonului. Reunind trei genuri artistice apropiate (muzica, teatrul și dansul) al XXI-lea festival de toamnă de la Paris, deschis la 18 septembrie și prelungit pînă aproape de trecerea în noul an, prilejuiește întîlnirea cu nume deja consacrate (Bob Wilson, Stéphane Braunsschweig), cu realizatori aflați în faza de experiment (Gilbert Tsai, Pierre Guyotat) sau cu trupe venite din zone foste comuniste, țările baltice de astădată.

Intr-o asemenea diversitate

Spectator de teatru la Paris

Din perspectiva mijloacelor bănești care-i asigură funcționarea, instituția teatrală franceză cuprinde, ca în orice țară, teatre subvenționate de Ministerul Culturii (Comedia Franceză, Odeon, Naționalul de la Colline și Teatrul Național Chaillot, la Paris) și „théâtres privés” care, financiar, se descurcă singure. Și unele și altele apelează adesea la sponsorii, destul de ușor de găsit aici, datorită cadrului legal stimulat.

Parisul și-a făcut aproape o istorie din a fi locul unde se fac frecvent schimburi de valori culturale, cu dorința firească pentru un centru de a fi mereu în topul realizărilor artistice. Teatrul Odeon — „théâtre de l'Europe” își oferă sistematic scena unor trupe de marcă, ceea ce permite o permanentă raportare la cele mai importante realizări ale domeniului. Pre-

repertorială este puțin probabil ca spectatorii, indiferent de nivelul cultural sau al gusturilor, să fie nemulțumiți în plan artistic. Indiferent cărei categorii de public se adresează, spectacolele sînt lucrate foarte serios. Chiar și exercițiile de improvizatie sînt pregătite cu cel mai înalt profesionalism. Actorii care își respectă numele apărut pe afiș, sînt mereu în formă, niciodată blazați sau doborîți de rutină, chiar dacă spectacolul se joacă de mai multă vreme. Nu întîmplător, ci pentru că aici cota valorică e dată de concurență. O dificilă concurență cu ceilalți, dar în special cu sine, pentru ca mereu ultimul rîd să fie cel mai bun.

La Paris fiecare teatru are o mai veche sau mai recentă

istorie pe care o cultivă, fiind cea care-i dă personalitate. Tradiția este prețuită iar un teatru care nu are trecut artistic (indiferent de vîrstă) există numai ca „bâțiment” nu și ca instituție de creație. Schimbările, care survin în fiecare sezon teatral, se fac în sensul tradiției, fără a o nega, ci punînd-o și mai mult în valoare. „Comedia Franceză” e cea creată în 1670 prin hotărîre regală, dar e în același timp și teatru contemporan. „Théâtre de l'Atelier” e cel al cartelului, dar și al realizărilor anilor '90. Nici măcar convulsiile, cum a fost cea din '68 de exemplu, nu distrug, nu determină revenirea la un zero absolut, ci dau doar alte cursuri sau sensuri, în ideea continuității.

Cel ce aduce teatrul zilnic în atenția publică e sistemul publicitar, realmente impresionant prin canalele de acțiune și modul în care-l sensibilizează pe individ. De la simpla afișare în localul teatrului sau în gurile de metrou pînă la spații imense, la informațiile obținute de acasă prin Minitel (un minicalculator cu miliarde de informații la care ai acces printr-un simplu abonament la France-telecom) sau programele T.V. de pe canalele specializate (Paris Premières, Arte). Cea mai la îndemîna revicii e însă mini (ca format) revista „Pariscope”, editată săptămînal, care cuprinde în cele 300 de pagini ale sale toate informațiile culturale de care cineva interesat ar avea nevoie. Informat și decis asupra spectacolului, nu rămîne decît cumpărarea biletului. Modalitățile de a-l procura sînt foarte comode: abonament sezonier, comandă prin Minitel sau telefonic, de la casa teatrului, prin corespondență ori (în cazul teatrelor particulare) de la chioșcul (cu nume impropriu, pentru că totul funcționează computerizat) din apropierea catedralei La Madeleine, unde se vînd bilete pentru aceeași seară la jumătate de preț.

Apoi, liniștit și senin, cu sufletul și mintea deschise spre artă, spectatorul își ocupă, condus politicos de plaseatoare, locul în sală. Liniște, începe spectacolul!

Olița CANTEC

STÉPHANE MALLARMÉ — 150

La 150 de ani de la nașterea lui Stéphane Mallarmé, un magician al versului, publicăm o versiune înedită, în limba română, a unui celebru „sonet irregular”: omagiu liricului universal, ea și virtuții poetice a limbii noastre:

Virginul AZI în nimb incandescent
Ne despica-va cu aripa-i beată
Ast lac uitat, arar pulsind sub zleată
Un străveziu ghetar de zbor absent.

Al lebede-n juri vis transparent
Se pierde-n juru-i confundat în moarte.
Spre-a nu fi vrut în cînt atînci să-i poarte
Cînd frig steril sticli pe firmament.

Mai scutura-va gîtu-i agonia
De spațiu dată pasării ce-l nează.
Dar nu amarul ce i-a-nvins țaria.

În rece gînd i-a-ncremenit mîndria!
Aci-i fantoma strălucind întregă
Ce-nchide în exilu-i mult solia.

În românește de Mihai MARDARE

Grafică de Val GHEORGHIU

Cititorii din străinătate se pot abona și direct la redacție, prin depunerea în contul nostru 47.21.71.66.50.10 la B.C. Iași, a sumelor corespunzătoare — în dolari S.U.A. sau echivalent în alte monede convertibile. Zona europeană: 96 dolari S.U.A. (1 an). Zona americană și australiană: 108 dolari S.U.A. (1 an). În abonament este inclus și serviciul de expediere efectuat de redacție. Cont în lei, la B.C. Iași: 655160830.

Redactor șef: IOAN HOLBAN
Secretar general de redacție: VASILE CONSTANTINESCU
Redacția: ■ Bogdan Mihai MANDACHE ■ Ștefan OPREA ■ Cassian Maria SPIRIDON ■ Valeriu STANCU ■ Nicolae TURTUREANU ■ Secretariat de redacție: ■ Virginia BURDUJA ■ Mariana STANCU ■ Carmen VERICEANU ■ Contabil șef: Nicolae VECHIU ■ Secretare dactilografă: Adela GACEA ■ Angelica MORARU ■ Sector difuzare: Cătălin NICOLAU ■ Corespondenți din străinătate: Paolo GIANFELICI (Italia) ■ Horst FASSEL (Germania) ■ Petruța SPANU (Polonia) ■ Ștefan AVADANEI (S.U.A.) ■ Vania ATUDOREI (Canada) ■

Tiparul: S.C. „Dosoftei” S.A., str. Sf. Lazăr 49, Iași, 6600.

Redacția și administrația: str. V. Alecsandri nr. 8, Iași, 6600.
Telefoane. Redactor șef: 098/146433; Redacția și secretariat redacție; Contabil șef și Difuzare: 098/113923.

Poziția în Catalogul Presei Interne: 842.
ISSN: 1220-4560.

Exil și literatură

În zilele de 22-23-24 septembrie, în sudul Franței, la Avignon, orașul vestitului pod peste Rôhne, s-a desfășurat colocoliul internațional **Exil și literatură: scriitorii români de expresie franceză**. Organizatorii (Facultatea de Litere a Universității din Avignon și mai exact, Ilinca și Georges Barhouil) au dorit să găzească în primul rînd un cadru propice de întîlnire a intelectualilor români din România și din străinătate, încercînd să atenueze pe cit posibil o linie de demarcație care, deși teoretic perimată, se observă să persiste, în fapt și în spirit. Totuși, din cînd în cînd, iată, e posibilă disparițiile, diferențele să fie puse între paranteze. Important e ca o idee unificatoare să existe. De această dată a fost exilul în literatură română de expresie franceză. Tema generoasă, nu lipsită de puncte delicate și articulații fragile.

Lista scriitorilor români exilați este lungă și a le găsi un rînd comun este greu. Aproape fiecare dintre ei reprezintă un caz aparte. Se pot face, cu toate acestea, clasificări, se pot identifica generații, se pot percepe afinități. Se pun probleme delicate de apartenență la un patrimoniu sau altul: Eugen Ionescu, Emil Cioran sînt scriitori români sau francezi? Dar Elena Văcărescu, Anna de Noailles, Vintilă Horia? Simpla origină română ne îndreptățește lor a reveni, chiar dacă împlinirea sa ca scriitori s-a produs în alt spațiu cultural și spiritual.

La colocoliul de la Avignon s-au pus multe întrebări, s-au dat și răspunsuri, s-au schimbat opinii, s-au dezbătut probleme, în cea mai deplină cordialitate, lipsită de prejudecăți, deși participanții au fost deopotrivă și de o parte și de cealaltă a obstinatei linii. Să-i și numim, lăsînd cititorilor plăcerea de a-i situa, sperînd că acest lucru nu va mai avea curînd nici o importanță. Enumerarea nu are nimic comun cu o ierarhie ordinea e cea din programul colocoliului: Nicolae Balotă, Mircea Angheliescu, Ilinca Barhouil Ionescu, Constantin Udroui (cu o superbă expoziție de pictură și gravură, cuprînzînd o percutantă galerie de portrete a scriitorilor români exilați), Sanda Stoiljan, Marina Mureșanu Ionescu, Liliana Somfalean, Irina Mavrodin, Gheorghe Crăciun, Mircea Martin, Viorel Ștefănescu, Iulian Popescu, Mircea Nedelciu, Maria Vodă Căpușan, Eugen Simion. Alături de ei, profesori și cercetători din Franța, Italia, Elveția, Bulgaria — româniști competenți și pasionați.

Exilați și neexilați au vorbit timp de trei zile (una dintre ele într-un minunat loc de exil, cel al lui Petrarca, la Fontaine de Vaucluse) despre exil și exilați, despre literatura lor, într-o limbă comună (franceza) în acord cu tema colocoliului (scriitorii români de expresie franceză). Desigur, nu s-a putut vorbi despre toți, colocoliul de la Avignon poate fi un început pentru o discuție de lungă durată. Cei cărora li s-au consacrat comunicări de această dată: Iulian Hășdeu, Ion Heliade-Rădulescu, Anna de Noailles, Elena Văcărescu, Martha Bibescu, Oana Orlea, Vintilă Horea, Petru Dumitriu, Tudor Eliad, Georgeta Horodincă, Panait Istrati, Mircea Eliade, Benjamin Fondane, Emil Cioran, Eugen Ionescu, încadrarea de două cuprinzătoare sinteze (Nicolae Balotă: *L'exil linguistique et l'exil méthaphysique* și Eugen Simion: *La réunification spirituelle de la littérature roumaine*).

Faptul că s-a vorbit în franceză despre exilați români poate fi și o imagine a problemei-cheie: limba. Din comunicări și discuții s-a desprins cu evidentă ideea că această este adevărata problemă a literaturii exilului, iar aventura spirituală a exilatului are drept nod gordian raporturile sale cu cele două (trei?) limbi — cea a patriei și cea a țării de exil. Cum actele colocoliului vor fi fără întîrziere publicate, în română și franceză, în numere speciale ale revistelor *Caiete critice* și *Cahiers roumains d'études littéraires*, un public mai larg va putea cunoaște conținutul acestei pasionante (care s-a voit de-pasionată) debateri avignoneze.

Marina MUREȘAN-IONESCU